

Vzgoja socialistične osebnosti v naši družbi

II. kongres jugoslovanskih pedagogov je kritično osvetlil nekatera bistvena vprašanja naše pedagoške teorije in prakse

II. kongres jugoslovanskih pedagogov je kritično osvetlil nekatera bistvena vprašanja naše pedagoške teorije in prakse. V dneh 18., 19. in 20. januarja t. l. je bil v Zagrebu II. kongres jugoslovanskih pedagogov. Poleg kakšnih 500 pedagogov in prosvetnih delavcev iz vse države so bili na kongresu prisotni tudi številni gostje, predstavniki državnih in republiških prosvetnih in drugih ustanov.

Tema, kateri je bil posvečen celotni kongres, je bila »vzgoja socialistične osebnosti v naši družbi«. Referati in koreferati ter razprava v posameznih sekcijah naj bi predvsem kritično osvetlili dosedanje delo jugoslovanskih pedagogov za vzgojo mladega človeka, kakršnega hoče naša družba; znanstvena analiza tega prizadevanja naj bi pokazala tudi pomanjkljivosti in pa nakazale smernice za delo v prihodnjem obdobju.

Bogastvo misli in ugotovitev, ki so jih vsebovali referati in pa razprava, bo mogoče primerno oceniti šele potem, ko bo vse to gradivo izšlo v posebni številki »Pedagogije«. Za zdaj se moramo omejiti na nekoliko površno poročilo s kongresa, kot smo mu imeli priložnost prisostvovati.

Pokrovitelj kongresa, zvezni sekretar za prosveto in kulturo Janez Vipotnik je v svojem uvodnem nagovoru pedagogom dejal med drugim, da so rezultati dosedanje reforme našega šolstva bolj kvantitativni kot pa kvalitativni in da prihaja čas, ko bo moralo to prizadevanje pedagogov — in ne samo njih, temveč celotne naše družbe — iti bolj v globino problemov vzgoje in izobraževanja. Danes potrebujemo veliko večje število pedagogov v šolah — bodi kot vodji šol bodi kot specializiranih pedagoških delavcev za afirmacijo novih učnih metod in sodobne vsebine pouka. Lahko imamo še tako dobre koncepte izobraževanja, dovršeno programsko-metodološko osnovo in ugodne materialne pogoje — ne bomo uspeli, če ne bomo imeli takih pedagoških delavcev, ki bodo po svoji splošno strokovni in pedagoški ravni izobrazbe sposobni realizirati te programe.

Omenjena specifična pedagoška vprašanja bo treba obdelati, za to pa so potrebne nove pedagoške metode in organizacija dela. Vloga pedagogov dobiva v našem družbenem življenju vse večji pomen, njihovo delo zavzema vedno večji obseg, zato je potrebna boljša organizacija dela, več angažiranosti in pa seveda

zagotovitev večjih materialnih sredstev. Nam so danes potrebne — je rekel tov. Vipotnik — nove kategorije pedagogov, ki pri nas še niso razvite, kot: pedagoški ekonomisti, industrijski pedagogi, didaktiki in podobno.

Vsebinski del reforme našega šolstva se postopno uresničuje

Glavni referat na kongresu je imel dosedanj predsednik Zveze pedagoških društev Jugoslavije dr. Dragutin Franković. Z izčrpano analizo nekaterih aktualnih vprašanj naše pedagoške teorije (manj prakse) je skušal osvetliti problem vzgajanja mladih generacij v sistemu družbenega samoupravljanja. Potem ko se je z različnimi citati iz svetovne pedagoške in filozofske literature ter navajanjem del naših političnih in pedagoških delavcev skušal približati oznaki življenjske stvarnosti, v kateri mora rasti naša mladina, je izrazil mnenje, da v naši pedagoški znanosti še ni dovolj osvetljen pomen vzgoje osebnosti in razvijanje individualnosti kot naloga socialistične vzgoje. Vzroke za to je treba iskati v naši daljni in bližnji preteklosti. V času borbe in po osvoboditvi smo po pravici odvrli

Idejni vpliv pedagoške organizacije naj bi se kazal v tem, da bi le-ta postala učinkoviti družbeni kolektiv pri odstranjevanju napačnih pedagoških pojmovanj, negativnih tendenc v vzgojno-izobraževalnem delu, nehumanih postopkov v odnosu med učiteljem in učencem, organizacija pa naj bi bila hkrati tudi tolmač težav prosvetnih delavcev, njihovih misljenj in potreb. Vzgjajati socialistično osebnost, kot jo zahtevajo novi družbeni odnosi, vzgajati jo tako, da utrjuje in dalje razvija te odnose, je odgovorna naloga naše celotne družbe, ki pa je v veliki meri odvisna od strokovne usposobljenosti in odgovornosti učiteljev.

Tov. Vipotnik je poudaril med drugim tudi misel, da je bila naša pedagoška znanost doslej vse preveč obrnjena le k problemom osnovnošolskega otroka, medtem ko pa so tudi na drugih področjih našega šolstva aktualna vprašanja, ki terjajo rešitev.

meščansko pedagogiko in z njo malomeščanske koncepte o vzgoji osebnosti, kakršnih je bila polna naša »nova šola«, »delovna šola« in druge smeri naše pedagogike, smo pa hkrati s tem zamenjali tudi samo problematiko vzgajanja osebnosti, misleč da je le izraz buržoaznega individualizma.

Bil je to čas, ko smo bili pod močnim vplivom sovjetske pedagogike, ki je zastopala taka stališča. Šele s prvimi akti reforme našega šolstva smo pričeli razmišljati o nekaterih novih pojmovanjih vzgoje in izobraževanja, ki bi »ustrezala novemu položaju in vlogi, novemu življenjskemu smislu, novim življenjskim možnostim osvobodjene človeške osebnosti v socializmu«. (Predlog sistema izobraževanja in vzgoje v FLRJ, 1958.)

Danes že lahko rečemo, da se vsebinski del reforme vzgoje in izobraževanja v naši deželi postopoma uresničuje; naš vzgojni sistem je bolj mnogostranski kot kdajkoli prej in prilagojen individualnim razlikam mladine. Bil bi vsekakor še bogatejši in še bolj razvit, če se ne bi — zaradi

Pedagoška znanost v službi perspektivnega razvoja človeštva

Se vedno stoji pred jugoslovanskimi pedagogi obsežna naloga, da znanstveno analizirajo, do kod so v svojem celokupnem vzgojno-izobraževalnem sistemu in pa v današnji praksi sploh prišli v uresničevanju idejnega bistva reforme, začete pred kakšnimi desetimi leti, in koliko stanje v naših šolah ustreza idejam VII. in zahtevam VIII. kongresa ZKJ. Ali zares vzgajamo v šolah vseh vrst in stopenj svobodne, zavestne osebnosti z izrazitimi individualnimi potezami, kakršne so potrebne socialistični družbi v eri družbenega samoupravljanja — odprte, kritične, iniciativne, vsestransko sposobne in družbene osebnosti? Talente, bodoče umetnike, visokokvalificirane delavce, filozofe, tehnike, izumitelje, inženirje, znanstvene delavce itd., ki bodo obnem sposobni živeti v razvitem sistemu družbenega samoupravljanja in kulturno bogatejši sredini, kakršna bo z našim in njihovim ustvarjalnim delom nedvomno ustvarjena do leta 2000, torej čez 35 let? Takrat bo današnja najmlajša generaci-

silne ekspanzije šolstva znašli v materialnih težavah, če bi bilo več jasnosti v pedagoški teoriji in koordinacije med šolo in drugimi vzgojnimi činitelji, zlasti pa še, če bi imeli naši učitelji več pedagoške in psihološke izobrazbe in posluha za individualne nagajenosti učencev.

Pedagoška znanost v službi perspektivnega razvoja človeštva

kateraga prostorsko in duhovno obzorje ne bo segalo le do nebesne modrine, marveč tudi do površine nekaterih planetov, na katere bo dotle stopila človeška noga — za uresničitev take naloge se moramo zares vprašati, če lahko gremo v to perspektivo z dose-

Več življenjskosti in delovne vzgoje!

V nadaljevanju svojega referata se je tov. Franković zadržal nekoliko podrobneje pri »poteh k vzgoji socialistične osebnosti«. V letošnjem letu, je dejal, bo izdelan načrt novega osnovnega dokumenta o sistemu vzgoje in izobraževanja v Jugoslaviji; naša pedagoška strokovna javnost bo imela priložnost, da vpliva na dokončno obliko novega sistema.

Z gledišča razvijanja individualnosti bi morala tudi naša osnovna šola doživeti nekatere spremembe, zlasti kar se tiče individualnih sposobnosti učencev in pa delovne vzgoje. Vse pogostejši so očitki, da naša osnovna šola ne razvija dovolj mišljenja

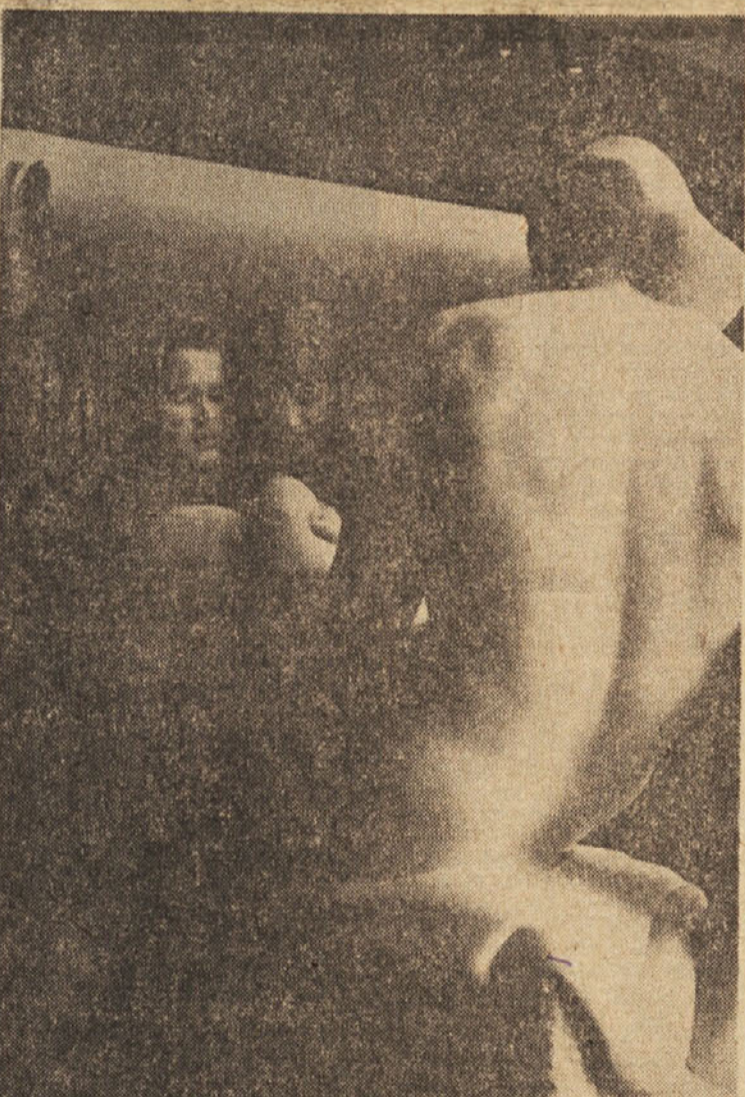
danjim idejnimi in praktičnim arsenalom današnje pedagogike.

Potrebovali bi obširnih teoretičnih raziskovanj, zasnovanih na širokih in številnih empiričnih izsledkih vzgojne stvarnosti in tendenc demografskih gibanj, razvoja tehnike, modernizacije gospodarstva, sprememb v socialni strukturi in ekonomsko-politični organizaciji naše družbe, izsledkov ustvarjalne psihologije, kulturnega ustvarjanja, filozofskih koncepcij, logike in še drugih znanosti — da bi dobili jasnejšo sliko o družbi in človeku prihodnosti, za katero mladino vzgajamo. Če bo v prihodnosti vloga politike vse manjša ali vsaj drugačna, pa bo pomen vzgoje in izobrazbe kot pedagoške znanosti nujno porastel in postal tem odgovornejši.

življenjsko vsebino, vzgojno delo pa organizirati tako, da bi učenci sami več razmišljali in delali, več doživljali. Potreben nam je boljši sistem integracije intelektualnega, družbeno-moralnega in pa estetskega vzgajanja, prav tako pa tudi delovne vzgoje — tako pri pouku, v svobodnih dejavnostih in drugih oblikah šolskega dela. Seveda pa so take zahteve zelo kompleksnega značaja in si ni treba delati iluzij, da bi jih pedagogi zmogli kar na hitro. Nikjer na svetu te zahteve danes še niso zadovoljivo rešene, se pa ponekod uspešno lotevajo teh vprašanj (Švedska, ZSSR, Nemška demokratična republika).

Za šole druge in tretje stopnje veljajo prav iste ugotovitve, kot smo jih omenili za osnovne šole, seveda prilagojene starosti dijakov, njihovim sposobnostim in pripravljenosti za poklice. Tu bi morali bolj kot smo doslej, izhajati s stališča, da se mlad človek pripravljati na določen poklic in da je zelo važno, če se je pravilno odločil, če ima potrebne sposobnosti za izbran poklic, za fakulteto in druge visoke šole. Zato bi morali otroke že v osnovni šoli seznanjati s posameznimi poklici, in sicer tako, da sami spoznajo značilnosti različnih dejavnosti. V tem je poglavitna naloga politične izobrazbe in delovne vzgoje v osnovni in srednji šoli!

Najboljša pot v vzgoji socialistične osebnosti v naši družbeni situaciji je vsekakor aktiviranje mladih sil pri spreminjanju danih okoliščin, tj. pri gradnji socializma. S tega vidika vzgoja ni preprosto izraževanje osebnosti — niti v smislu izpolnjevanja z neprestanim dodajanjem elementov in oblikovanjem, niti postopne rasti kvalitete osebnosti, temveč je vzgoja ustvarjalni proces, ki gre v globino, usmerja pa se od zunaj, proces, v katerem dobiva osebnost svoj lik v spoznavnih in praktičnih sposobnostih z okoliščinami, v zmageh nad njimi. Učence je treba postaviti v aktiven odnos do stvarnosti (vključiti jih v organe upravljanja, dati jim nove naloge), razvijati njihovo kritično mišljenje (pri učenju književnosti, v svobodnih diskusijah o pozitivnih in negativnih družbenih pojavih), angažirati njihove sile za spreminjanje tistega, kar so spoznali kot zastarelo ali slabo — povezovali teorijo s prakso, v katero bodo stopili kot samostojni delovni ljudje. Socialistična vzgoja mora biti taka, če naj izpolni svojo napredno družbeno nalogo (medtem ko kapitalistična družba razumeva vzgojo le kot prilaganje obstoječi družbeni stvarnosti).

»Z deli velikega umetnika, kot je naš Meštrovič, mladine ni težko vzgajati, dela sama govore...« pravijo naši likovni pedagogi. Slika je z nedavnega obiska maturantov II. ljubljanske gimnazije v Meštrovičevem ateljeju v Zagrebu. (Foto: I. Pleško)

ja v svojem polnem zamahu in bo v njenih rokah usoda naše dežele in socializma. Kje bo takrat človeštvo in kje bomo mi — če seveda ne bo vmes atomske katastrofe, saj vemo, da gre tempo razvoja naprej s skoraj geometrijskim zaporedjem. Kakšne zahteve postavljajo taka vprašanja in ta perspektiva vzgoji in pedagogiki sploh!

V taki, filozofski perspektivi bi morali gledati vse naše današnje delo in v skladu z njo razvijati pedagoške koncepte o najučinkovitejših poteh vzgoje in izobraževanja ljudi v socialistični družbi. Ni tu mišljeno samo programiranje učenja in pa uporaba kibernetike v pedagogiki: naloga je veliko bolj kompleksna. Vzgoja človeka za njegovo srečo in individualno svobodo, za komunistično družbo, človeka,

in pa delovnih navad. Res je, da bi morali enciklopedicem in pa verbalizem zamenjati z neko bolj

Delo kongresa v posameznih sekcijah je bilo silno bogato in pestro z izraženimi mnenji in ugotovitvami. V prvi sekciji so bili prebrani trije koreferati: dr. Zlatko Pregrad: Pedagoško izobraževanje učiteljev kot vzgojiteljeve socialistične osebnosti; dr. Ljubo Krneta: Vloga šole pri vzgoji socialistične osebnosti; Emil Paravina: Vzgojni činitelji v prostem času otrok.

Vsi trije koreferati so podrobneje obravnavali osnovne teze

AVTORJEM UČBENIKOV VEČJO POMOČ

S posvetovanj o organizacijski in pedagoški problematiki izdajanja učbenikov

Zapiski o učbenikih, ki se pojavljajo v naših časnikih vsako leto v septembru in oktobru, vedno znova ugotavljajo, da se vsako šolsko leto prične brez teh nujnih »rekvizitov«. Včasih so objavljene tudi recenzije, ki pa so največkrat ostre, »unicujoče« — takšne pač, s kakršnimi je priznane malo kateremu piscu učbenikov. O problemih organizacije ter o pedagoški problematiki izdajanja učbenikov so razpravljali podrobno na posvetovanju, ki ga je 25. januarja organiziral republiški sekretariat za šolstvo. Udeležili so se ga tudi zastopniki zavoda za napredek šolstva, zavoda za strokovno izobraževanje in strokovnih društev.

Po podrobnem poročilu o stanju učbenikov na posameznih vrstah šol so dali udeleženci razprave vrsto koristnih pripomb in predlogov, ki jih bo treba v prihodnje prav gotovo upoštevati. — V začetku razprave so poudarili, da je treba najprej nalanko določiti vlogo učbenika. Le-ta namreč služi učencu pri obnavljanju učne snovi, ne more pa biti vsebinsko tak, da bi nadomeščal učno razlago in jo razširil. V pomoč učitelju naj bi izdajali posebne priročnike, kakršne imajo drugod v svetu, pa tudi v sosednjih republikah. Le-ti so dodani ponekod tekstom v učbeniku, drugod pa izdani ločeno.

Znano je, da so učni načrti zgolj okvirni in da si zato učitelj pri obravnavi snovi raje pomaga z učbenikom, pri čemer pa prevzame učbenik še drugo nalogo: postane činitelj, ki usmerja učitelja, kako naj obravnava učno snov. Zato ima pisec učbenika veliko odgovornost: realizirati mora zamisel učnega načrta. Potrebna je razčlemba snovi, pojmovna analiza in pravilna razporeditev časovnega fonda.

Precej je učbenikov, ki niso prilagojeni določeni stopnji in so zato neuporabni. Napisali so jih sicer ljudje z visoko strokovno kvalifikacijo, toda brez srednješolske prakse, kar opozarja, da bo treba v prihodnje nuditi piscu učbenika mnogo več pomoči kot doslej. Edina pot, ki nam lahko pomaga do dobrega učbenika, je izdelava ustaljenih normativov, ki bi določali vlogo, obseg in vsebino učbenika, pedagoške in psihološke zahteve idr.

Učbeniki so predragi, da bi lahko s popravilnimi izdajami odpravljali napake v njih. Recenzent, ki spregovori po izidu učbenika, je resnično samo kritik, ki glasno opozori na slabe strani učbenika, vendar pa je ta medtem že prišel v roke praktičnom in seveda tudi učencem. Samo takšen recenzent seveda ne prispeva dovolj (oziroma po izdaji sploh nič) k izboljšanju kvalitete učbenika. V prihodnje bo torej potreben recenzent — svetovalec, ki bo ocenjeval učbenik že v konceptu in pri tem ugotavljal, ali ustreza učnemu načrtu v pojmovanju stroke, kvantitete, specialnosti, metodike, ali je tekst v njem sodoben itd. Takšno nalogo bo lahko prevzela recenzentska komisija, ki naj bi jo sestavljali najmanj trije strokovnjaki. Prvega lahko imenuje strokovno društvo, drugega zavod za napredek šolstva, oziroma zavod za strokovno izobraževanje, tretji pa naj bi bil pedagoški svetovalec. Člani te komisije naj bi direktno sodelovali z avtorjem in se sestajali z njim na posebnih konferencah. Pri izbiri članov komisije — posebno praktikov — bi sodelovali svetovalci zavoda za napredek šolstva in zavodov za prosvetno pedagoško službo, ki bi pridobivali za to delo ljudi s terena. — Naloga republiškega se-

cretariata za šolstvo bo še vedno organizacijsko delo: to, da poskrbi za razpise učbenikov in za redakcijsko delo, razgovor z avtorji, se zanima za stališče recenzentov in avtorjev, medtem ko morajo ustreznost učbenikov spremljati tako zavod za napredek šolstva kot zavod za strokovno izobraževanje in zavodi za prosvetno pedagoško službo.

V razpravi so posebej opozorili tudi na tehnično opremo učbenikov, ki je bila doslej prepuščena založbi. Kljub ugotovitvam, da je prav v zadnjem času doseglja zadovoljivo raven, je ta oprema bolj rezultat slučajnosti kot pa sistematičnega dela. Ker ima tudi oprema knjige svojo pedagoško in metodično funkcijo, bo treba izdelati zanjo določene normative: glede tehnične opreme, števila ilustracij, vezave, števila barv, v katerih se učbenik natisne itd. O vsem tem pa ne smejo odločati komercialni vidiki, ampak strokovnjaki. Zaradi boljše organizacije izdajanja učbenikov je komisija za izdajanje učbenikov sklenila, da bodo razpisi za nekatere učbenike (kjer je to seveda mogoče) serijski, ker si bodo založbe tako laže razdelile delo.

Ob koncu posvetovanja so govorili še o težkih pogojih, v katerih delajo avtorji. Za to delo porabijo namreč svoj prosti čas. Pisanje se zelo zavleče, saj je razumljivo, da tako odgovornega dela v takšnih razmerah ni mogoče opraviti v predpisanem času. V ta namen se bo sekretariat za šolstvo dogovoril z delovno organizacijo, v kateri je avtor zaposlen, da bi ji povrnil del stroškov, ta pa bi avtorju omogočila, da napiše v določenem času učbenik.

M. K.

Odgovor na »Prispevek k diskusiji o gimnazijskem učnem načrtu za angleščino«

II. KONGRES PEDAGOGOV

V št. 21 »Prosvetnega delavca« 1964 je tov. Stanko Klinar, profesor na jesiški gimnaziji, objavil članek pod gornjim naslovom. V predgovoru k članku je sicer že uredništvo PD pojasnilo, da je tov. Klinar popolnoma napačno razumel namen našega posvetovanja, vendar pa čutili pravico in obnem dolžnosti, da mu tudi sam odgovorimo, in sicer že zato, ker je skoraj ves prvi del članka posvetil osebnemu napadu na mene, ki sem posvetovanje vodil.

Ze takoj na začetku naj pribijem, da smatram za tov. Klinarja nevredno (njegovo opravičevanje glede tega je dokaj navadno, če ne še kaj več), da se med posvetovanjem niti enkrat ni oglasil, ampak je obično ves čas samo nabiral »podatke« ter jih potem, čeprav sploh ni razumel, za kaj je pravzaprav šlo, v taki obliki objavil kot napad na mene, na vse vodilne angleste, na inspektorje itd. — naj ne naštevam vsega, saj bo v odgovoru še vse prišlo na vrsto.

Povedati moram najprej, da smo posvetovanje (in naš sestanek je bil dejansko le posvetovanje, ne pa seznanjanje z nekimi novimi učnimi načrti) za vse jezike pripravili vnaprej skupaj z Zavodom za napredek šolstva SRS in nam je bilo posebej naročeno, naj ne vsiljujemo kakršnihkoli lastnih predlogov, ker je pač šlo za posvetovanje, pri katerem naj bi navzoči čim več sami prispevali. Zato sem tudi podal samo teme in bil v svojih izjavah čim krajši — pri vsem tem pa je šlo pri učnih načrtih predvsem za I. in II. razred, česar vsega tov. Klinar očitno sploh ni razumel, saj pravi: »Namesto da bi vodil podal celoten osnutek bodočega načrta« itd. Toda tov. Klinar je bil navzoč in njegova dolžnost je bila, da vpraša. Tako vse njegove trditve glede mene osebno: »diskusija je bila slabo pripravljena in slabo vodena«, »samo pri prici začutili pomanjkanje osrednje avtoritete«, »tedaj smo se začeli zavedati, da sploh nimamo opravka z vodilnimi anglesti...« itd. niso nič drugega kot drzna podtikanja in žaljiva natolcevanja. Reči moram, da od tov. Klinarja, ki je bil dolga leta moj dijak (in to še zelo dober dijak), ki je pred 13 leti mnogo obetal, nikoli ne bi bil pričakoval kaj takega. Kakšen odnos ima tov. Klinar do drugih, je videti tudi iz mestoma zelo zaničljivih izrazov in trditve v njegovem članku (»drobenceljave«, »sestaneke...« je bil vsebinsko prazen, »ali se nam torej obeta, da bomo dobili bleščeč učni načrt in pa formalistične varuhe njegove izpolnitve?« itd.). Ze kar tukaj bi rad vprašal tov. Klinarja: kaj je mislil z besedami »spokakljivo drobenceljave?« Ali v kaj beseda »spokakljivo« pomeni? In kdo je mišljen s tem »samo začutili«, »rubarimo v kalnem«, itd., torej s prvo osebo množine? Da ni to kak »pluralis modestus« za eno samo osebo? Ali celo »pluralis modestus«, če upoštevamo skromne pedagoške sposobnosti nekaterih?

Tov. Klinar tudi sicer ne priznava nobene avtoritete, čaj sijo jasno izjavila: »Saj osrednje avtoritete tako ni«, (isto dokazujejo tudi napadi na vodilne angleste). Pa je vendarle potrebna prav njemu, ki je komaj prebrlil začetniške težave! Toda o vsem tem, o neutemeljenih napadih na celotno osnovno šolo, o njegovi vzvišeni samovolitnosti itd. pozneje. Naj najprej povem nekaj besed o problemu učbenika v I. razredu gimnazije. Takoj v začetku naj, poljskim, da sem predlagal dr. Gradov učbenik IV. (novo izdajo) namesto učbenika Zgur/Skalicky II, oz. odsvetoval zadnji učbenik v skladu z Zavodom za napredek šolstva — in to za I. razred gimnazije smo dotle, dokler ne bodo učenci osnovnih šol prihajali na gimnazije boljše pripravljene, dokler se kvaliteta pouka na osnovnih šolah ne izravna in ne doseže ravni, ki jo predstavlja učni načrt za gimnazijo. Saj se zdaj dogaja, da ponekod v VIII. razredu osnovne šole (zlasti na deželi) ne prede-

lajo niti polovice nove izdaje dr. Gradove knjige za VII. r. o. šol. (Oboje bi bil tov. Klinar na posvetovanju lahko slišal, dosti dolgo sem govoril o tem.) Ze sama neenotnost v znanju dijakov nam odsvetuje uporabljati učbenik Zgur (Skalicky, kajti »delavnost, ki jo ta (namreč Zgur-Skalicky II) učbenik terja od dijakov, ta res ni pripravljen. Ta učbenik zahteva od dijakov drugačen način dela, kot ga je bil vajen v osnovni šoli, kjer je bila metoda dela induktivna. Zdad pa naj se nenadoma sreča s tolikimi zahtevami in težavami in z mestoma docela drugačno metodo, »posebno še, ker proces osvajanja osnovnih slovnčnih dejstev in zaokroževanja osnovnega besednega zaklada ni končan z VIII. r. osnovne šole, ampak se (ob današnjem znanju, ki ga dijaki pokažejo, ko prihajajo na gimnazijo) nadaljuje vsaj še skozi vse prvo gimnazijsko leto. Noben res dober metodik ne bo zahteval takih nenadnih in ostrih sprememb v pouku tujega jezika.

Na posvetovanju sem kot eno glavnih negativnih značilnosti knjige Zgur-Skalicky (mislim sem na I. razred gimnazije) omenil sintetiziranje slovnčnih snovi, tako da je npr. gerundiju, rabi določnega in nedoločnega člena, nedoločnika, participialnim konstrukcijam itd., posvečena le po ena lekcija. Dostikrat sta v eni in isti lekciji podani kar dve važni slovnčni poglavji, in sicer vselej v obliki sinteze (to se pravi: »grmadi faktas«, s čimer tov. Klinar potrjuje tisto, kar sem povedal tudi sam), kar za dijakovo resnično in temeljito znanje slovnice v I. razredu ni dobro, saj ne prej ne pozneje ne sliši več o tem. Prvič to že s konkretnostjo stališča ni dobro, ker se malokateri profesor še kdaj potrudil in snov, ki so jo dijaki pozabili, ponovno razloži ali z dijaki vsaj ponovi. V tem imamo tisti, ki smo imeli priliko nešteto krat prisostvovati pouku tujega jezika pri drugih, mnogo več izkušenj in stvar mnogo bolj poznamo kot tov. Klinar. (Tov. Klinar pravi, da je že trikrat poskusil nadaljevati z Gradom 3 pa ne namerava več — priznanje poraza, ki sumljivo kaže na zelo pomanjkljivo metodsko znanje). Sam sem nekoč pred leti prisostvoval besedam gimnazijskega profesorja angleškega jezika (šlo je prav za učbenik Zgur-Skalicky II), ko je dejal: »Ne bom še enkrat razlagal, to morajo znati že od prej«, pa še dostavil: »Če mi kdo snovi iz prejšnjih let ne zna, mu dam enostavno cvek, pa če me tudi razrešit prosil, naj jim še enkrat razložim.« Toda, ko govorimo o I. gimnazijskem razredu in o knjigi Zgur-Skalicky II, moramo glede korigiranja slovnčnih dejstev povedati tudi metodično najvažnejše deistvo. To na je (kakor sem zgoraj že omenil), da se dijak še vedno uči novih slovnčnih dejstev, da proces osvajanja slovnčnih dejstev še ni končan in dokler se dijak slovnice (in to nienega najvažnejšega dela — skladnje) še uči (in še ne pomavljali), toliko časa se mora učiti vsakega poglavja ob tekstih in to postopoma v več etapah (dr. Gradov učbenik IV. npr. tako govaja gerundij, participij, pasiv itd.), ne pa v enkratni sintezi oz. grmadi dejstev, ki jih niti ne pripraviti ne more. Če tov. Klinar tega metodskega postopka ne pozna, naj si (amrak temeljito) ogleda take učbenike metodike, kakršni so: O. Jespersen. How to Teach a Foreign Language; dr. Samič. Metodika nastave i tehnika učenja živih jezika; dr. V. Moskovič — Metodika nastave stranih jezika; Fr. Closset, Didactique des langues vivantes; UNESCO, L'enseignement des langues vivantes; dr. A. Bohlen, Methodik des neusprachlichen Unterrichts itd. (Noben od teh učbenikov ni absoluten zagovornik direktne metode.) To bi bilo glede na nekatere izjave v članku za tov. Klinarja prav gotovo potrebno. Sele po zadnjem poglavju v več lekcijah obravnavane pomembnejše snovi srememo napraviti sintezo — in to sedaj, ob

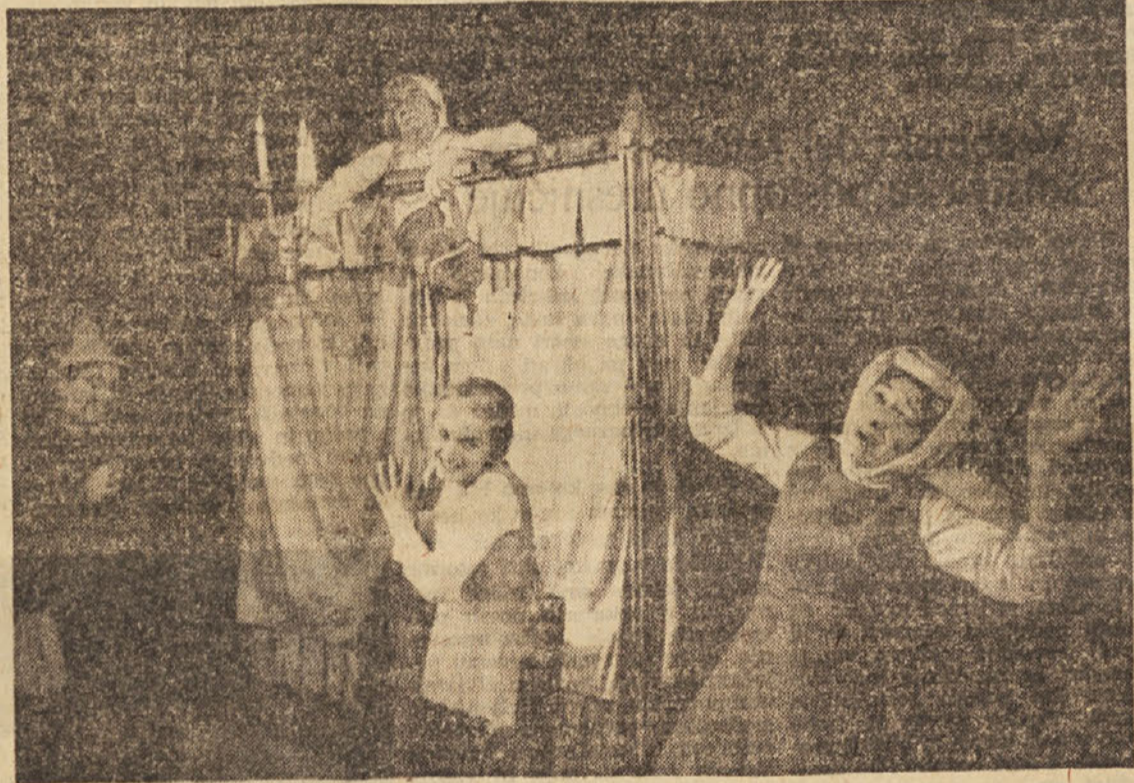
znanju, kakršno posedujejo dijaki, delamo od 2. razreda dalje. (Zato knjiga Zgur-Skalicky II eventualno spada v II., ne pa v prvi razred, za katerega, tov. Klinar, tudi ni bila nikdar predpisana.) Tako ob vsem navedenem lahko rečem, da je zelo navadno tisto, kar govori tov. Klinar o Present Perfectu in tistem, kar je v zvezi s tem (ker namreč sploh ne sloni na izkušnjah). Popolnoma zgrešen pa je stavek: »Taka obsedba je popolnoma zgrešena.« Prav tako je popolnoma napačna trditev: »Razen tega je za sumarično ponovitev znanja v prvem letniku (namreč učbenik Zgur-Skalicky II) kar primeren.« Ta stavek spet potrjuje, kako malo pozna tov. Klinar metodično stran pouka tujega jezika. Kaj pa bo dijak ob znanju, kakršno poseduje danes, ob prihodu v I. razred pravzaprav »ponavljal« in to še sumarično povrh? Ali morda o določnem oz. nedoločnem členu, o katerih dotlej ne ve dosti več, kot da obstajata? Ali pa morda o gerundiju in participiju? Morda celo o glagolskih vidih? Še pasiva dijak ne morejo ob tej knjigi ponavljati v I. razredu, ker ga zelo slabo ali sploh ne zna ob prihodu v srednjo šolo. Tega stavka tov. Klinar ni prav spornem učbeniku. Da pa pri tem

tudi znanje latinščine oz. temeljnita slovnčna podlaga iz latinškega jezika in izbranstoj dijakov nista brez pomena, je, mislim, lahko vsakomur jasno.

Toda vrnimo se še enkrat k primerjavi obeh učbenikov. Tov. Klinar učbenikov sploh ne primerja — o dr. Gradovem učbeniku pove le, da je pretežak. In čeprav, še preden začne podrobneje obravnavati učbenike, pravi, da res nobeden od učbenikov, ki jih imamo na razpolago, »ne zasluzi potrditve«, ga to vendarle ne moti, da ne bi »pohvalil« učbenik Zgur-Skalicky II, po svoji seveda (in ko našteje napake in težave pri delu po tem učbeniku, pravi: »Vendar učitelj lahko premeta to težavo na več načinov, ki so vsem dobro znani.« Da to ni res, vemo najbolje tisti, ki imamo opravka pri pouku na gimnaziji dolgo vrsto let ter smo videli težave pri mnogih kolegih in kolegicah — in vemo, zakaj je že marsikdo opustil učbenik Zgur-Skalicky II v I. razredu gimnazije. Zanima pa me, če tiste »načine« vsaj tov. Klinar pozna... v svojem članku jih ne navaja). Tov. Klinar torej prihaja v nasprotje s samim seboj.

(Prihodnjič naprej)

Dušan Čop

BURKA O DOHTARJU PETELINU. — Na odru Mladinskega gledališča iz Ljubljane, ki je lani uprizorilo 7 gledaliških del za pionirje in mladino, je bila v januarju uspeša premiera burke »Primosh Petelin, pretkan ku obedin«, prirejena v jezik protestantov.

»Dohatarja« je režiral France Jamnik, zaigrali pa so ga: Jože Zupan (Primož Petelin), Majolka Šuklje (njegova žena Doroteja), Alja Tkačeva (njuna hči Eufemija) in še: Boris Juh, Božo Vovk in Miro Veber. Scenograf je Sveta Jovanovič, glasbo je napisal Marijan Vodopivec, koreograf pa je bil Metod Jeras.

nič premislil, preden ga je napisal. Dijak se mora v tej knjigi skoraj vsega na novo učiti (tudi teksti v nobenem primeru ne predstavljajo snovi za »sumarično ponavljanje« — v I. razredu).

Se v našem se tavov. Klinar bridko moti: Ni bil moj namen naštevati napake učbenika Zgur-Skalicky II in tudi ne dr. Gradovega učbenika IV — poskušal sem ju na posvetovanju primerjati in jima določiti mesto. Dovolj jasno sem povedal, da je bil učbenik Zgur-Skalicky II vedno namenjen VI. in VII. (zdaj II. in III. r.) gimnazije, in sicer je pomenil naravno in logično nadaljevanje učbenika Zgur-Skalicky I — pri tem sem mislil na leta, ko je bila angleščina II. tuj jezik. Pozneje (tov. Klinar naj si ogleda Učni načrt za višje razrede gimnazij iz l. 1955) pa je učbenik Zgur/Skalicky II predstavljal nadaljevanje dr. Gradovega učbenika IV, dokler ni njegovo mesto zavzela dr. Gradova Angleška čitanka. Na sestanku sem tudi že ob začetku dovolj jasno povedal, da »mi je učbenik Zgur-Skalicky osebno bolj simpatičen kot dr. Gradov učbenik IV, da pa se moramo ozirati na dijake, ker je zanje učbenik Z-S. II pretežek.« S tem sem jasno povedal, da nisem nasprotnik učbenika Z-S., ampak da je njegovo mesto na višji stopnji, eventualno v II. razredu, ne pa v I. razredu gimnazije. Zato sta Klinarjevi trditvi: »Na razpravi je bil učbenik Zgur-Skalicky obojen na grmadno« in »je bil... na razpravi javno obojen«, popolnoma zgrešeni in sta samo zavijanje resnice. Da dopolnim to, kar sem navedel, naj povem še, da sem uporabljal učbenik Zgur-Skalicky v I. razredu klasičnih oddelkov (in sem ga tudi lansko leto) in da dejansko nimamo težav z delom po tem učbeniku — kajti dijaki so v osmem razredu osnovne šole predelali vse potrebno slovnčno snov in oba dr. Gradova učbenika (za VII. in VIII. r. osnovne šole) ter so zdaj brez nadaljnega sposobni za delo po imenovanem

(Nadaljevanje s I. strani)

met raziskave in dolgoročnega načrtovanja, Poskus določanja vsebine programa za vzgojo mladine, Nekatere izkušnje iz tekmovanja oddelkov v šoli, Pojav ponavljanja razredov v splošnoizobraževalnih šolah. Rezultati raziskav profilov, ki so potrebni za nadaljnji razvoj sistema izobraževanja strokovnih kadrov.

V drugi sekciji je imel prvi koreferat dr. Stanko Gogala: O vsebini sodobnega izobraževanja, druga dva koreferata sta bila: dr. P. Šimleša: Oblike in metode pouka pri vzgoji socialistične osebnosti in dr. N. Potkonjak: Razvijanje delovne kulture učencev. Od slovenskih pedagogov sta v tej sekciji sodelovala dr. Iva Segulova s temo: Opisno ocenjevanje kot nova pedagoška kvaliteta, in pa Roman Oberlintrner: Proučevanje skupniške učne oblike na nižje organiziranih šolah v SRS. Ostale teme: Dinamičnost pouka, Splošno tehnično izobraževanje in proizvodno delo kot bistvena komponenta v vsestranskem razvoju socialistične osebnosti, Pedagoški vplivi posebnih tehnik učenja na šolski uspeh, Distribucija učnih ur v osnovni šoli, Uporaba standardiziranih

učnih testov kot enega izmed instrumentov ocenjevanja in merjenja šolskega uspeha, Problemi učbenikov v strokovnih šolah, Aktivnost kot element pouka in njene didaktične dimenzije v metodi demonstracije in laboratorijskega dela, Kako gledajo učenci na pouk v učilnici, izven nje in v prirodi, Programiranje pouka in proces učenja, Didaktični aspekti sodobnih tendenc v matematiki, Raziskava matematičnega znanja učencev v začetku šolanja, Eksperiment v pouku fizike, Učenci osnovne šole v procesu usvajanja znanja iz fizike in biologije, Praktične vaje pri pouku kemije, Vsebina učenja materinje jezika v učnih načrtih in programih osnovne šole v ZDA, ZSSR in pri nas, Izobraževanje delavcev v pogojih sodobne proizvodnje.

V tretji sekciji so bili naslednji trije koreferati: dr. Leon Zlebnik: Sistem vrednosti v družbi kot vzgojni činitelj, D. M. Lebl: Vzgoja za samoupravljanje, dr. M. Pavlov: Vsebina in metode vzgoje jugoslovanskega socialističnega patriotizma.

Ostale teme so bile: Pomen pozitivnih vzorov v vzgoji moralnih lastnosti osebnosti, Umetnost v socialistični vzgoji, Sekularna vzgoja kot sestavni del vzgoje socialističnih osebnosti, Skupina učencev — oblika samoupravljanja in razvijanja socialistične osebnosti, Dijške zadruge kot oblika delovne vzgoje učencev in kot sredstvo za razvoj samoupravljanja, Spremljanje TV programa, Uporaba različne literature v osnovni šoli, Kaj berejo in poslušajo naši otroci s področja mladinske književnosti.

Slovenska pedagog, ki sta sodelovala v tej sekciji, sta bila: dr. F. Strmčnik s temo: Učinkovitost šolskih knjižnic glede na spol, starost in socialno okolje, in pa D. Goljveva: Razredne skupnosti analizirajo učni proces.

V vsej državi — le en pedagoški inštitut!

Na plenarnem sestanku zadnj dan kongresa je bilo govora o programiranju in nadaljnjem razvijanju znanstveno-raziskovalnih ustanov in kadrov v pedagoški, o perspektivah industrijsko-pedagoških raziskav pri nas, o eksperimentalnih šolah na Hrvaškem, o vlogi učiteljske in prve akademije pri znanstveno-raziskovalnem delu na področju šolstva, o stanju prosvetne dokumentacije, o pomcu šolskih muzejev.

Znova je bila poudarjena važnost znanstveno-raziskovalnega dela na področju pedagoške. Značilnost II. kongresa pedagogov Jugoslavije je bila prav v tem, da so prevladovali referati in razprave kot rezultati eksperimentalnih raziskav, da se je javila vse več mladih pedagogov, ki se ukvarjajo z znanstveno-raziskovalnim delom, čeprav mnogi izmed njih nimajo zato potrebnih pogojev in jim to delo pravzaprav kot rezultat osebne odločitve in žrtve. Pravilno spoznanje, da je mogoče priboriti ustrezno mesto pedagoški znanosti v naši družbi le s stalnim delom, bo treba tudi s strani družbe primerno rodpreti; danes imamo v celji državi samo en pedagoški inštitut (v SR Srbiji), to pa je lepa slika o tem, kako težko situacijo imamo na področju naše znanstvene, pedagoške — posledica tega so pa tolikokrat kritizirani pojavi v našem šolstvu. Kongres jugoslovanskih pedagogov je jasno pokazal, kje smo in kaj nam je potrebno, da bodo uspehi prizadevanj tako pomembne dejavnosti v družbi, kot je pedagogika, boljši, kot so bili doslej. Sicer pa je s te strani prav dobro osvetlil probleme vzgoje in izobrazbe tudi VIII. kongres ZKJ.

Kongres se je končal z željo, da se z ugotovitvami jugoslovanskih pedagogov na kongresu seznanijo odgovorni činitelji in pa vsi pedagoški delavci, pedagoška društva pa bodo morala poskrbeti, da se želje, prizadevanja in doseženi uspehi še naprej uresničijo v kar najbolj ustreznih pogojih za intenzivno, znanstveno delo na področju pedagoške teorije in prakse.

Za novega predsednika Zveze pedagoških društev Jugoslavije je bil izvoljen docent na filozofski fakulteti v Sarajevu dr. Petar Mandić. Prihodnji kongres pedagogov bo čez tri leta.

Ernest Blažič

D. H.

Prekmurje:

Ena največjih šol v Sloveniji

Prodvajne razmere na prekmurskih šolah (ki so bile povečini dolga in prihična poslopja) so bile zelo slabe. Po osvoboditvi na se je stanje precej izboljšalo — posebno viden pa je napredek v zadnjih nekaj letih.

I. osnovna šola v Lendavi ima svoje prostore v nekdanji meščanski šoli. Šolo obiskuje 850 učencev (medtem ko je v II. osnovni šoli 910 učencev), zato so prostori na šoli povsem izkoriščeni. V kletnih prostorih so uredili prostor za tehnični pouk in mlečno kuhinjo. Ker so prostori v obeh šolah pretesni in nesodobni, bodo gradili prihodnje leto veliko, novo osnovno šolo, ki bo imela 30 učilnic in bo ena največjih v Sloveniji, stala pa bo 650 milijonov din. V Črenšovcih je osnovna šola v nekdanjem združnem domu, v gradnji pa

je nova, moderna šola, ki bo vselivna v prihodnjem šolskem letu. Pri gradnji šole so pomagali prebivalci s prostovoljnimi delom ali pa s prevzeli materiala. Razveseljuje je, da so dobili prosvetni delavci v tem kraju tudi nov stanovanjski blok. Tak blok imajo tudi učitelji v Veliki Polani, medtem ko je pouk še vedno v stari šoli.

Porodne osnovne šole imajo v Veliki Polani, Turmušcu, Dobrotniku in Bogotini. V teh krajih je povečini preskrbljeno za stanovanja prosvetnih delavcev.

V Genterovcih — neposredno ob madžarski meji — grade novo osnovno šolo. To bo popolna (manjšinska) osnovna šola, ki jo bodo obiskovali tudi otroci iz Mostja in Radmožancev, kjer sta šoli ukinjeni.

S. S.

Teze za sestavo

Pravilnika o delitvi čistega dohodka in osebnih dohodkov za osnovne šole

Novi način formiranja dohodka v šolah na osnovi delovnega programa terja, da izpopolnimo in prilagodimo tudi notranjo delitev dohodka in osebnih dohodkov. Korekturo pravilnikov pa zahteva tudi dejstvo, da so pravilniki nekaterih šol dokaj komplicirani in da so nekatera osnovna vprašanja delitve v pravilnikih nepravilno rešena.

S tezami, ki jih objavljamo, želimo sprožiti širšo razpravo o problemih delitve osebnih dohodkov v šolah in dobiti mnenja in predloge praktikov. Na osnovi tega bo grupa sodelavcev pri Republiškem odboru Sindikata delavcev družbenih dejavnosti Slovenije izdelala metodologijo za izdelavo pravilnika o delitvi velotnega dohodka in osebnih dohodkov.

VABIMO VSE IZVRŠNE ODBORE SINDIKALNIH PODRUŽNIC ŠOL IN POSAMEZNIKE, DA NAM POSLJEJO PRIPOMBE IN PREDLOGE DO 20. FEBRUARJA t. l. na naslov: RO sindikata delavcev družbenih dejavnosti, Ljubljana, Dalmatinova 4.

I. DELITEV ČISTEGA DOHODKA

— Celotni dohodek šole je plačilo za opravljene naloge oziroma za izvršitev delovnega programa. — Šola deli svoj celotni dohodek tako, da pokriva vse materialne izdatke, ki nastajajo v zvezi z delom šole (režijske in funkcionalne); ostanek je čisti dohodek, ki ga šola deli na osebne dohodke in sklade.

— Ker šola vkalkulira sredstva za sklade v ceno svojega programa, mora v pravilniku zagotoviti, da se v finančnem načrtu predvidena sredstva tudi dejansko prelijejo v sklad skupne porabe ali druge namenske sklade. Pravilnik mora predvideti primere, v katerih kolektiv lahko odstopi od določil pravilnika.

— Prav tako mora pravilnik vsebovati določilo, da se sredstva za osebne dohodke, ki se posameznikom ne izplačajo zaradi neustrezne izobrazbe, stekajo v sklad skupne porabe in to za namene strokovnega izobraževanja.

— Pravilnik mora zagotoviti, da se eventualni prihranki pri materialnih stroških deloma izplačajo kot osebni dohodki, kar predstavlja stimulacijo zaposlenim za skrbno gospodarjenje in varčevanje. Deloma pa se ti prihranki stekajo v sklad skupne porabe, ali še primerneje v investicijski sklad šole. Pravilnik mora vsebovati merila za delitev teh prihrankov za osebne dohodke in sklade. Kot prihranek se štejejo samo tista sredstva, ki so rezultat dobrega gospodarjenja.

— Iz dela čistega dohodka, ki ga šola po pravilniku nameni za osebne dohodke, izloči najprej rezervo osebnih dohodkov, ki služi za izplačilo nadomestil in povračil (za dopust, plačane praznike, bolezni itd.). Nato izračuna šola plansko vrednost točke, s katero se ovrednotijo točke, ki jih doseže posameznik na osnovi vrednosti delovnega mesta, obsega in kvalitete dela.

— Planska vrednost točke se izračuna tako, da se planirana masa sredstev za osebne dohodke za vse leto deli s planiranim številom točk.

— Število točk izračuna šola tako, da na osnovi programa dela ugotovi, koliko ur pouka in dopolnilnega pouka bo na posameznih delovnih mestih opravljeno. Ure se pomnožijo s točkami za eno uro in dobi se planirano število točk.

— Ob koncu leta se dokončno obračunana masa osebnih dohodkov deli z dejanskim številom točk in to je vrednost točke za dokončni obračun.

Ime in priimek	Vrednost delovnega mesta za 1 uro dela (pouka) v točkah	Število ur pouka	Število ur dodatne pomoči	Število ur dopoln. dela	Skupaj ur	Skupaj točk
1	2	3	4	5	3+4+5=6	2×6=7

Točke, ki jih posameznik doseže v enem mesecu, se pomnožijo z vrednostjo točke. Produkt je akontacija osebnega dohodka, ki je izračunana na osnovi enotne, planske vrednosti točke in obsega dela, merjenega v pedagoških urah.

Vprašanje je, ali je primerneje, da vzamemo kot osnovo za izračun delovno uro in ne učno uro, kot to predvidevajo teze.

Ad 3. Kvaliteta opravljenega
Kvaliteta dela se ocenjuje na osnovi doseženih rezultatov za daljša časovna razdobja in se ustrezno nagraduje po vnaprej

II. DELITEV OSEBNIH DOHODKOV

a) Nagrajevanje pedagoških delavcev:

Osebnih dohodkov pedagoških delavcev je odvisen od:

1. vrednosti delovnega mesta
2. obsega dela
3. kvalitete opravljenega dela.

Ad 1. Vrednost delovnega mesta:

Vrednost delovnega mesta je odvisna od zahtevane stopnje izobrazbe. Pri vrednotenju delovnih mest izhajamo iz predpostavke, da so odgovornost pri delu, delovni napor in pogoji dela na vseh delovnih mestih, ki jih zasedajo učitelji, enaki. To pomeni, da se delovna mesta razlikujejo le po tem, kakšno znanje in sposobnosti so potrebne za opravljanje nalog na določenem delovnem mestu. Znanje in sposobnost za opravljanje določenih nalog pa posameznik pridobi s šolsko izobrazbo.

Iz prakse vemo, da v osnovni šoli potrebujemo za učno-vzgojno delo po znanju in sposobnostih, pridobljenih s šolsko izobrazbo, naslednja delovna mesta:

- učitelj za razredni pouk s srednjo ali višjo izobrazbo,
- učitelj za predmetni pouk z višjo ali visoko izobrazbo,
- vzgojitelj za varstvene oddelke s srednjo, višjo ali visoko izobrazbo.

Razen teh bodo na osnovnih šolah sistemizirana še delovna mesta: ravnatelj, pomočnika, tajnika, psihologa in druga administrativna in tehnična delovna mesta. Pri vrednotenju teh delovnih mest pa bo upoštevano naslednje: šolska izobrazba, odgovornost, napor (umski in fizični) in pogoji dela.

Vrednost delovnega mesta, za katerega se zahteva visoka ali višja izobrazba, mora biti takšna, da stimulira kadre za pridobivanje izobrazbe. Čim višja je namreč izobrazba prosvetnega kadra, tem večja je verjetnost, da bo učno-vzgojno delo kvalitetnejše. Zato, da bo pridobivanje izobrazbe stimulirano, naj bo delovno mesto, za katerega se zahteva visoka izobrazba, za cca 20% višje ovrednoteno od delovnega mesta s srednjo izobrazbo (oziroma cca 10% več od delovnega mesta z višjo izobrazbo). Če pa zaradi objektivnih okoliščin zaseda delovno mesto oseba z neustrezno izobrazbo, se avtomatično odbije določen procent, vendar ne celoten procent, ki ga ima delovno mesto na račun višje izobrazbe. To iz razloga, ker mora učitelj zaradi nižje izobrazbe vložiti več navora v svoje delo.

Ad 2. Obseg dela:

Obseg dela je drugi element, ki vpliva na višino osebnega dohodka prosvetnega delavca. Obseg dela merimo po številu opravljenih ur in v razredu in številu ur, ki jih posameznik opravi pri izvrševanju drugih, v programu šole predvidenih nalog. Izvršitev v programu predvidenega števila ur pa še ne pomeni, da so tudi naloge izpolnjene. Zato je nujno spremljati tudi izvrševanje podrobnega učnega načrta posameznega prosvetnega delavca za konkreten predmet in izvrševanje programa posamezne dopolnilne ali razširjene dejavnosti. Znaten razkorak med številom opravljenih ur in obsegom predelane snovi iz programa pomeni praktično (pri obračunu osebnih dohodkov) za posameznika ustrezno zmanjšanje števila opravljenih ur. Ker pa takšna odstopanja za krajša obdobja lahko nastajajo iz objektivnih razlogov, je primerno, da se jih ugotavlja na primer ob redovalnih konferencah.

Število točk za obseg dela v enem mesecu bi izračunali za posameznike takole:

reditev posameznikov v skupine, pa bi morala biti strokovna ocena, ki jo za posameznika poda pedagoški vodja in pedagoški svetovalec. Prosvetni delavec bi dosegel višjo kvaliteto skupino takrat, ko je strokovno ugotovljeno, da so njegove delovne izkušnje dejansko odrazile v vsestranskem boljšem delu, ne pa avtomatično po letih službovanja. Obratno pa je lahko nekdo razporejen v nižjo skupino, če se ugotovi, da svojega dela ne opravlja tako kvalitetno, kot v minulem obdobju in kot bi ga moral glede na delovne izkušnje.

b) Nagrajevanje vodilnega, tehničnega in administrativnega osebja:

Dijaki škofjeloške gimnazije na smučarskem tečaju na Starem vrhu

Za tovrstna delovna mesta je treba izvršiti analitično oceno in pri tem upoštevati naslednje:

- obseg dela
- delovni napor
- pogoje dela
- odgovornost pri delu.

Pri točkovanju po omenjenih kriterijih je treba voditi računa o tem, da bodo razmerja med učitelji in ostalimi delavci na šoli realna. Osebnih dodatkov vodilnega, tehničnega in administrativnega osebja pa je prav tako odvisen od vrednosti delovnega mesta, obsega in kvalitete opravljenega dela.

Seveda pa nastajajo razlike med posameznimi delovnimi mesti v načinu merjenja. Tako bo na primer za ravnatelja nemogoče natančno izmeriti obseg njegovega dela. Zato bo na osnovi opisane naloge delovno mesto ovrednoteno, nato pa se občasno ugotavljalo, ali so bile vse naloge v celoti opravljene in kakšna je bila kvaliteta. Strokovno oceno o kvaliteti dela ravnatelja bo dajal zavod za prosvetno-pedagoško službo. Ta ocena bo tudi osnova za nagrajevanje ravnatelja po kvaliteti.

Pri ocenjevanju kvalitete dela administrativnega in tehničnega osebja pa bi bilo mogoče uporabiti na primer naslednja merila: samostojnost in samoiniciativnost, ekspeditivnost, ažurnost, varčevanje z materialom, delovna disciplina, odnos do sodelavcev itd.

Slika iz nekega srednjega tehnikuma v Bolgariji

Gimnazijska petletka

Odgovarja direktor škofjeloške gimnazije Rado Jan

Ob obisku se prvi hip morda zdi, da je življenje na škofjeloški gimnaziji podobno drugim. Pa je vendar drugačno — dostikrat bolj polno in bogato. To zatrjujejo srečanja in pogovori, pisani stenski časopisi po hodnikih in drugo. Škofjeloška gimnazija nima spoštljive tradicije, zato je toliko bolj razveseljivo, da je v zadnjih letih našla svojo pot in jo tudi izpeljala. O tem je podrobneje pripovedoval njen direktor Rado Jan.

Kako bi v telegramskega stilu predstavili škofjeloško gimnazijo 1964/65?

Obiskuje jo 230 dijakov... Verificirani smo pogojno, vendar to ni tako slabo. Zadnje čase skrbi občina (ki so se ji pridružila tudi nekatera podjetja), da se bomo modernizirali. Opremljamo kabinete, kupujemo učila in urejamo vse drugo tako, da bomo do naslednjega šolskega leta pripravljeni na verifikacijo. Bilo bi seveda drugače, ko bi imeli svojo telovadnico, kajti gostovanja niso vselej prijetna. Priznam: boljše

ko se gimnazijska društva povezujejo in sodelujejo z društvi v komuni.

In profesorji, kako se oni vključujejo v ta krog, ki je vedno širši?

Člani profesorskega zbora ne poučujejo le svojih predmetov, temveč je vsak tudi mentor razredne skupnosti, obenem pa še mentor določenega področja interesne dejavnosti dijakov. Na primer: profesor slovenščine je razrednik, poučuje svoj predmet, je mentor razredne skupnosti, knjižničarskega odbora ipd.

Menimo, da ima dijak pravico hoditi v šolo in tudi to, da je njegovo znanje preverjeno. Profesorjeva dolžnost je, da poda kvaliteto znanje in da izpraša dijaka. V družbenem in našem interesu pa je, da izdela razred čimveč dijakov. Vsi — starši, mladinska organizacija, profesorski zbor in šolski komite — so bili za to, da bi dijaki imeli možnost, da popravijo svoje negativne ocene v popoldanskem času in da bi starši za take ure tudi plačevali. Profesorji so se odrekli tem honorarjem — denar bi šel v fond, iz katerega bi kupovali učila... Občinski svet za šolstvo je bil proti, češ da je šolanje učencev v naši državi brezplačno.

Zanimalo bi nas, kako uveljavljate praktična znanja.

Šolske aktivnosti, ki smo jih uvedli pred časom, so pravzaprav predhodna oblika praktičnih znanj. Le-ta smo uveljavili na svoj način že v kulturnometniškem in športnem društvu, v zadnjem času pa tudi v matematičnih, bioloških, geoloških idr. kroških in klubih, ki imajo vse pogoje za dobro delo.

Kakšne so vaše izkušnje z novo metodologijo?

Zaradi nove metodologije, ki je sicer dobro zamišljena in v skladu z načelom pogodbenega odnosa, je potrebno preveč papirnatega truda. Zdi se namreč, da bi jo lahko z določenimi standardi poenostavili, kajti kvalitete tudi pri sedanjem načinu obravnavanja ne bodo prišle do veljave.

Sredstva bi bilo treba zagotoviti preko teh standardov. Do razlik naj bi prišlo v primerih, kadar izstopa uspeh šole, oziroma, kadar odstopa od tega. V prvem primeru naj bi bila šola nagrajena, v drugem pa kaznovana.

Kaj ste napravili, da bi bil prehod učencev z osemletke na gimnazijo lažji?

To, kar smo poskusili, so šele prvi koraki. Nekateri naši profesorji poučujejo posamezne predmete (npr. slovenščino) v zadnjem razredu osemletke. Učenci se tako počasi privajajo na drugačen način dela.

In kako se poslovite od dijakov, ko konča gimnazijo?

Dijaka spremljamo od vstopa v šolo do vključevanja v poklic. Predno zapusti dijak gimnazijo, mu skuša le-ta posredovati študentsko — v primeru, če gre študirat naprej. Takih primerov je vsako leto okrog dvajset.

Gimnazijskih študentov še ni, če so, je to socialna podpora, ki jo dobe dijaki od občine. Vendar bi bilo prav, ko bi začela podjetja študentirati dijake vsaj, ko končajo tretji gimnazijski razred.

M. K.

Razgovor z učiteljico Skerget Greto iz Dokležovja pri Beltincih

Poznam jo še iz dijaških let, ko je iz Loke pri Zid. mostu obiskovala v l. 1952/53 učiteljice v Celju. Vrsto let je učiteljica v Pomurju, zadnja leta v Dokležovju ob Muri. Je znana pedagoška in prosvetna delavka in je bila izvoljena kot delegatka za VIII. kongres ZKJ, kjer je zastopala ob. Mursko Sobotu. V tej zvezi sem ji stvil nekaj vprašanj.

Kako ste sprejeli vest, da ste predlagani za kandidata na VIII. kongres ZKJ?

»Lahko si mislite, da me je vest resnično presenetila, saj niti zdaleka nisem pomislila, da bom predlagana za kandidata.«

Kot mlada prosvetarka ste bili prvič na takem kongresu. Kakšno je bilo vaše doživetje?

»Kongres ZKJ je vsekakor najbolj reprezentativna manifestacija v državi. Poleg svečanega občutja in zanosa občaja človeka trdna volja delati in zopet delati za doseg smotrov, ki jih je začel kongres. V praksi pa je drugače in marsikateri lepe ideje se izjalove. Pa bi se ne smele!«

Kakšno je bilo za vas srečanje s predsednikom Titom?

»Član neke afriške delegacije je dejal: TITO je za nas legendarna osebnost. Zame tudi!«

Kakšno je bilo vaše gledanje na kongres v zvezi s problemom šolstva na vašem področju v Pomurju?

»Mnenja sem, da ne moremo obravnavati problema šolstva ločeno, pač pa so več ali manj isti problemi povsod. Morda je razlika v tem, da je v gospodarsko močnejših občinah situacija nekoliko boljša kot v gospodarsko šibkejših; tje je pa več in med nje spada tudi naša — murskosobotska. Naj naredim iz tega problema dva, ki sta pomembna in neločljiva; finančna sredstva — kader. Brez prvega in drugega ne gre!«

Materialno stanje večine šol je porazno, sredstva zadoščajo komaj za najnujnejše. Učenci in učitelji so tako prikrajšani za marsikaj, kar jim v bogatejših občinah lahko nudijo. Tako ne more biti govora o enakopravnem položaju vseh učencev in SFRJ. Tudi učni kader beži iz krajev, kjer niso ugodni pogoji za življenje in delo.

To pomeni, da sprašujete dijake, ki imajo negativne ocene, izven rednega pouka?

Da, to smo predlagali — zato pač, ker dijak ni izkoristil možnosti, ki mu jo je dala družba.

S. Skočir

Nižja stopnja:

5. februarja ob 14.05
6. februarja ob 8.55

DROBNO PISEMCE POTUJE

Zamislili smo si oddajo, ki naj bi malim šolarjem prav preprosto razložila, kako potuje pismo od odpošiljatelja do naslovnika. Ta naš namen je z »drobnim pismom«, ki potuje, tudi dosežen. Avtorica Ela Peroci pa je vse zavila še v prikupno zgodbo, ta pa je dala oddaji dodaten, globlji smisel: pismo je lahko topla vez med srci in ljudmi.

Pripovedovalka se pogovarja z malimi poslušalci... Kdo je že dobil pismo?... Meni je pisala sestra z izleta... Meni ni še nihče nikoli pisal... Pismo dobiti je lepo... Nosi ga ves dan v žepu. In kadar se le spomnim, ga ponovno preberem ali pa preberem še enkrat tisti stavek, ki mi je bil najbolj všeč...

Kristina, majhna deklca, ki živi v gorski vasi, tudi ni še nikoli dobila pisma. Pač dobi oče časopis po pošti, mami piše včasih sestra iz mesta, teta Polona prejme sleherno leto zimsko razglednico, na kateri piše z zlatimi črkami »Srečno novo leto!« Mali Kristini se je zdelo, da ne pozna nikogar, ki bi ji lahko pisal. Pa je vendarle poznala nekega — Dušana iz mesta. Poleti je bil Dušan v hribih na izletu. Takrat mu je mala Kristina postregla z latvico mleka.

Tega doživlja se je Dušan spomnil, ko je mestne ulice pokril prvi sneg in ko se je ozrl proti hribom. Sklenil je, da bo mali Kristini pisal. V trgovini je kupil drobno belo pismo, napisal ga je lepo, s tiskanimi črkami, da bo Kristina morda sama prebrala kakšno besedo, čeprav še ne hodi v šolo — in ga končal takole: »Pošiljam ti lepe pozdrave in rdečo vrtnico — Dušan.« Pismo je zalepil, napisal Kristini naslov, na hrbtni strani še svoj naslov, da mu bo Kristina lahko odgovorila, prilepil znamko, ki jo je posebno skrbno izbral, zanesel pismo na pošto, da ga žigosajo, ga vrgel v nabiralnik in ga potem v mislih spremljal z vlakom vse tja do zadnje postaje pod hribi.

Naslednjega jutra je pismonoša osrečil Kristino s prvim pismom. Ko sta ga z mamo prebrali, sta seve iskali rdečo vrtnico. Ni je bilo. Končno jo je Kristina odkrila — na

Nižja stopnja:

- 5. in 6. februarja:
DROBNO PISEMCE POTUJE
- 12. in 13. februarja:
KDO JE NAŠEL JURČKA
- 19. in 20. februarja:
POJTE Z NAMI...
- 26. in 27. februarja:
RIŠITE Z NAMI
- 5. in 6. marca:
MAMA, ČAKAMO TE
- 12. in 13. marca:
TIO IN VELIKA PREGRADA
- 19. in 20. marca:
BREZ NASLOVA

znamki. Izrezala jo je in nalepila na sredo šipe svojega okenca, da je videla rdečo vrtnico, kadarkoli je v tej zimi pogledala v dolino, kjer živi Dušan.

Poleg prikupne, tople zgodbe bodo otroci zvedeli najnujnejše o tem, kako je treba pismo napisati, ga opremiti pa tudi o tem, kako vse lahko potuje pismo po svetu.

Srednja stopnja:

9. februarja ob 8.55
13. februarja ob 14.05

NE JOČI, PETER

V začetku šolskega leta smo vam obljubili vsaj eno filmsko oddajo, če ne že dve. Končno jo imamo pripravljeno. Gotovo je večina šolarjev po Sloveniji gledala naš novi mladinski film Ne joči, Peter! Vemo, da je bil film mladini zelo všeč. Zato bi se prav ob njem pogovarjali — podobno, kakor v naši prvi šolski filmski oddaji v lanskem šolskem le-

Višja stopnja:

ZA EN SAM UTRIP SRCA

Utrip srca, da pravemu utripu srca bomo lahko prisluhnili... Slišali bomo utrip zdravega srca, pa tudi utrip in šume srca človeka, ki mu srce odpoveduje. Zadnji utrip srca! Skoraj 200 let je star boj, da bi ta utrip ohranili, da bi bolno srce ozdravili, da bi zdravnik lahko prav tako kot danes zdravi z operativnim posegom želodec ali operira slepo črevo, posegel tudi v srce. Toda srce je obtočilo, zelo zapleten, čudovit organizem. V njem je motorična moč celotnega telesa. In zato ni čudno, da je medicina imela že samo misel, da bi kirurg kdaj položil prst na človekovo srce, za zločin.

Dva tisoč let je v svetu veljalo pravilo, da so vse srčne rane smrtno, da bo tudi zmerom tako ostalo, ker pač ohromi središče življenja vsak dotik srca s kirurškim nožem ali pa tudi že s prstom. Koliko je bilo na tej dolgi poti do notranjosti živega srca že poskusov kirurgiji. Toda te operacije so vse do nedavnega terjale veliko napora, mnogo razburjenja in veliko tveganja. Srce je namreč pri takih operacijah utripalo naprej, brez odmora, spreminja joč svoj ritem, včasih pa tudi kar brez takta in pravega ritma. Kirurgu ni bilo lahko operirati izredno živahno srce.

In danes? To pot boste slišali o operaciji srca petnajstletnega fan-

Srednja stopnja:

- 9. in 10. februarja:
NE JOČI, PETER
- 16. in 17. februarja:
LJUBLJANA IN NJENI PREBIVALCI
- 2. in 3. marca:
OBISK V GLASBENI SOBI
- 9. in 10. marca:
MORJE — ZIBELKA ŽIVLJENJA
- 16. in 17. marca:
PESNICA VIDA BRESTOVA

tu (Videli smo film). Na prvih majhnih izkušnjah bomo gradili nekoliko naprej. Spoznavali bomo najosnovnejše pojme o filmu in o njegovem nastajanju.

V oddaji se bomo najprej neprijetno pogovarjali o vsebini filma — Ne joči, Peter! To je partizanski film, ki lahko, duhovito pripoveduje zgodbo dveh partizanov, ki si želita kakšne poštene partizanske akcije. Namesto pričakovane naloge jima v štabu naložijo odgovornost za tri majhne otroke, ki jih morata prepeljati na osvobodeno ozemlje. Med temi otroki je najmlajši Peterček in zato tudi najpristržnejši. Največji dogodek so na tej poti na osvobodeno ozemlje doživeli prav po Peterčkovih zaslugi oziroma nerodnosti: odkrili so v kraški jami nemško skladišče municije. Tako sta Vane in Lovro, partizana, ki sta si želela velike akcije, opravila dvojno veliko delo.

Film je režiral France Štiglic, scenarij pa je napisal Ivan Ribič.

9. februarja ob 14.05
11. februarja ob 8.55

Višja stopnja:

- 9. in 11. februarja:
ZA EN SAM UTRIP SRCA
- 16. in 18. februarja:
O SLOVENSKI POVOJNI KNJIŽEVNOSTI — II.
- 23. in 25. februarja:
JOSEPH HAYDN
- 2. in 4. marca:
PARIŠKA KOMUNA
- 9. in 11. marca:
BOREC PROTI SMRTI
- 16. in 18. marca:
TRANSPORTNA SREDSTVA: AVTO

Preden bomo povabili šolarje, naj napišejo svoje vtise o filmu, se bomo še pogovarjali o različnih izraznih sredstvih v filmu. Film nam pripoveduje s sliko. Slika v filmu je tisto, kar so v pisani besedi črke. S črkami napišemo besedo, povezane besede tvorijo stavek, stavek pa je misel. Kakor besede v stavek, se vežejo slike v filmu: več slik predstavlja kader, več kadrov sekvence, sekvenca zaokrožen dogodek na filmskem platnu.

Nato se bomo zopet vrnili k nastajanju filma Ne joči, Peter!

Oddajo nam je napisal Branko Šömen.

Nižja stopnja:

12. februarja ob 14.05
13. februarja ob 8.55

KDO JE NAŠEL JURČKA

Pedagogi-elementarci, ki že dlje časa vključujejo RS v svoje razredno delo, se bodo te naše oddaje najbrže še spominjali. Poiskali smo jo v arhivu, ker so jo pred leti šolarji z veseljem sprejeli in upamo, da bo tudi zdaj uspešno dopolnila razredne pogovore o prometu in prometnih sredstvih. Mimo tega pa predstavi oddaja malim poslušalcem še druge tehnične naprave, ki »krajšajo« razdalje in so nam danes malone nepogrešljive.

Pripovedovalec opazuje v kolo-dvorski veži vrvež ljudi. Tik pred odhodom gorenjca pritečeta oče in sinko. Prvi skoči po vozni listek, Jurček čaka pri smučeh. Pa se pobiču zazdi, da odhaja očka že na peron, popusti smučki in steče za umišljenim očetom.

Oče se vrne od blagajne, a sina ni. Kliče ga, išče po ulici, pri izhodu, tu je na peronu, ni ga. V strahu, da se je fant sam odpeljal, pošlje načelniku postaje v Kranju brzojavko, a dobi odgovor, da se Jurček s tem in tem vlakom ni pripeljal. Telefonira ženi, sina ni doma. Žena je seveda vsa iz sebe, zato se odpelje z avtotaksijem k njej, hkrati pa še rahlo upa, da najde fanta vendarle že doma. Ker ga ni, prijavi na postaji LM, da se mu je izgubil sin. Potem odda glas v radio in tako zvedo ljudje skozi eter, da se je izgubil Jurček Zmrzne. Če bi izgubljenega pobiča našel kdo, ki nima radijskega sprejemnika, odda za vsak primer oglaš v časopis, zanese ga kar v tiskarno, kjer ropotajo tiskarski stroji. Ko vse to opravi, mu preostane samo še čakanje. Oba z ženo reši skrbi telefon; ta zvečer sporoči,

MLADINSKA RADIJSKA IGRA

(vsako nedeljo ob 8,00)

- 31. jan. — Brane Dolinar:
ROTACIJA (ponovitev)
- 7. feb. — Umetniška pripoved Slavka Jana — Matej Bor:
Ropotalo in ptice
- 14. feb. — Aleksander Popović —
STOLP V OBLAKIH (ponovitev)
- 21. feb. — Aleksander Marodič —
PRAVLJICA O PRAVLJICI (prva izvedba)
- 28. feb. — Svetislav Ruškuc —
VOZLI (ponovitev)
- 7. marec: — Tone Pavček:
ČUDOVITO MESTO NIGAGRAD (ponovitev)
- 14. marec — Pino Vatovec:
TRETJI UDAREC (ponovitev)
- 21. marec — Borislav Mrkšič —
O MEDVEDKU IN ZLATEM ZOBKU (prva izvedba)

naj prideta po sina na železniško postajo.

Kam se je bil torej Jurček zataknil? ... Ko je pritekkel na peron, se mu je mož, ki naj bi bil njegov očka, izgubil v množici. Tako je ostal samcat na tračnicah, ko je odpeljal vlak proti Kranju. Zanj se je zavzel načelnik postaje in skupaj sta iskala očeta. Tudi v vežo sta šla, a naključje je nanese, da so se vedno križali. Ko pa jima je neki železničar povedal, da je videl takega in takega človeka z dvojnimi smučmi pod pazduho skočiti na vlak, je bil seve tudi načelnik prepričan, da se je očka res odpeljal. Zato je poslal Jurčka v Kranj kar na lokomotivi. Tako si je lahko mali radovednež od blizu ogledal stroj in naprave na njem ter zvedel, zakaj so signalni na progi in še marsikaj.

V Kranju ga strojevodja pusti zunaj postaje, nato skuša Jurček najti Korenove, kamor sta bila z očkom namenjena. Toda v snežni obleki Korenove hiše ne spozna — in zdaj mu pogum upade. V težavi mu pomaga Lučka. Ker je punčka hčerka načelnika kranjske postaje, se vsa stvar dokončno razplete. Jurček se s prvim vlakom odpelje nazaj v Ljubljano in tu se s postaje po telefonu oglasi očku in mamicí.

Srednja stopnja:

16. februarja ob 8.55
17. februarja ob 14.05

PESNIK GRIGOR VITEZ

Skupino oddaj, ki obravnavajo mladinsko literaturo pri nas, smo letos razširili. Poleg slovenskih mladinskih pesnikov in pisateljev bomo predstavili šolarjem tudi jugoslovanske avtorje.

Hrvaški pesnik Grigor Vitez bo našim otrokom verjetno najbližji. V slovenskem prevodu so že srečali naslednje njegove knjige: Vesele zanke, Prepelica, Beli lev, slikanica Maksimir in zdaj bo izšla Pravljičica o Glinasti ptici.

Pesnik pravi, da ima slednja njegova otroška zgodba ali pesem korenine v gozdu za rojstno vasjo, ob potoku, ki je tekkel mimo ali pa celo med tramovi očetove hiše. Pesnikov rojstni kraj pa je Kosovac v Slavoniji.

Prvo pesem je napisal v četrtem razredu, prvič pa so mu pesem objavili, ko je bil na učiteljsku. Potem je pisal le redko. Med vojno je zgubil skoraj vse svoje pesmi.

Da bi pisal za otroke, o tem Grigor Vitez ni razmišljal. Proti koncu vojne je napisal Monterjevo pesem o luči. Hotel je napisati zanosen spet o graditvi, ki pa je takoj našel pot med šolska berila v čitankah. Tako je Monterjeva pesem postala Vitezova prva otroška pesem.

Grigor Vitez je po vojni 5 let urejal mladinski časopis Pionir. Tako se mu je mladinska literatura res čisto približala in otroški svet je našel obliko tudi v njegovih pesmih. Veliko njegovih pesmi opeva prido. Želel je mestnim otrokom prikazati lepote narave.

Veliko pesmi pa je napisal v duhu narodnih šal.

Njegove pesmi prevajajo v romuniščino, ruščino, makedonščino, slovenščino, nemščino in druge jezike.

V oddaji, ki jo je pripravila o pesniku Grigorju Vitezu za našo radijsko šolo Neža Maurer, boste slišali lep izbor njegovih pesmi. Upamo, da bomo šolarje z njim razveselili.

PALČEK MUZIKANT

(J. Bitenc)

Veselo

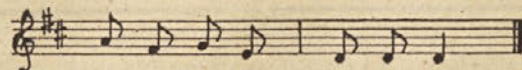
Janez Bitenc

1. Fi-ju, fi-ju, fi-ju-ju, kdo i-gra ta —
2. Fi-ju, fi-ju, fi-ju-ju, go-sli-ce i —

1. ko le-po? Fi-ju, fi-ju, fi-ju-ju,
2. gra naš fant, Fi-ju, fi-ju, fi-ju-ju,

1. u-ga-ni-le kdo je to!
2. gozdni palček mu-zi-kant!

Višja stopnja:

16. februarja ob 14.05
18. februarja ob 8.55

O SLOVENSKI POVOJNI KNJIŽEVNOSTI - II

Ko smo v prejšnjem semestru planirali drugo oddajo iz cikla o slovenski književnosti, smo izbrali zelo nesrečen datum: 19. in 21. januar. Izkazalo se je namreč, da večina šol kljub vsej dobri volji oddaje ni mogla poslušati, vsaj ponovitve ne, ker so jo oddajali prav v samem zaključku semestra. Zato smo se odločili, da jo damo še enkrat na spored. Tiste, ki so jo že slišali, pa prosimo, da nas razumejo in nam to oprostite.

Vsebina druge ure o slovenski povojni književnosti je naslednja: Iz pogovora med dedkom Kovačem in pionirko Metko vzemo, da le ni vse tako, kot je prejšnjo uro razlagal študent Janez, in da so se tudi pred letom 1951 pojavile pesmi, ki nimajo nobene zveze z »vojno, pa obnovo, pa kapitalisti in proletarci«. Dedek Kovač navaja kot primer pesniški zbirki Ade Škerlove »Senca v srcu« (1949) in Jožeta Šmita »Srce v besedi« (1950). Pozneje nastopi študent Janez, ki to takole razloži:

Obe omenjeni pesniški zbirki sta zlasti med mlajšimi književniki znaniški novih pogledov na umetnost pri nas po vojni. Tako so si namreč takrat začeli misliti: Dobro, če je človeško in dobro in vzvišeno, ko pišemo o naših skupnih naporih za izgradnjo lepše prihodnosti, o zanosu, ki nas pri tem prevzema — potem ni nič manj človeško, lepo in zvišeno, če napišemo iskreno pesem tudi o drugih svojih osebnih čustvih, o žalostni in skriti ljubezni, o tem, da smo včasih tudi obupani, pa se potem zatekamo po uteho v naravo, saj se to zgodi slehernemu človeku. Resda take pesmi ne morejo neposredno graditi socializma, vendar so globoko človeške, saj se je človek s temi stvarmi mučil, odkar obstaja; razmišljal je ob njih, trpel in hrepenel. Spomnite samo Kajuha: kako zelo je upor proti okupatorju v pesniku prepojen z milo, rahločutno ljubeznijo do dekleta — in kakšno moč kljubovanja mu daje!

Vojna je bila ta čas že nekaj let končana, kapitalisti so izginili — aii je potem res greh, so mislili mladi pesniki, če začnemo pisati tudi pesmi o svoji bolečini? Ne samo o svoji moči, ko skupaj s tovariši gra-

dimo nove ceste, železnice, zgradbe, marveč tudi o svoji notranji nemoči, o tihi ljubezni, o samotnih urah premišljevanja, o lepoti narave in o smrti, tej večni spremljevalki človeškega življenja?

Takih prizadevanj je sicer bilo še več, toda to so bili bolj ali manj posamezni pojavi, pogosto podaljšani iz predvojne književnosti, kot mišljenje cele skupine pa se pokažejo predvsem prav pri tistih mladih književnih ustvarjalcih, ki prvič nastopijo šele po vojni oziroma kvečjemu medno in ki so v glavnem zbrani okrog Mladinske revije (1945 do 1951). Ko pa je med mladimi takšno novo mišljenje primerno dozorelo, se je Mladinska revija preoblikovala in preimenovala v Besedo. To se je zgodilo leta 1951. V novi reviji so se združili vsi tisti mladi pesniki, pisatelji in kritiki, ki so mislili, da se umetniškemu in kritičnemu ustvarjalcu ne da in ne sme priporočati, še manj pa določati, o čem in kako naj piše. Vsakdo mora pisati iz svojega srca in prepričanja.

Potem študent Janez našteje še nekaj najpomembnejših sodelavcev

Srednja stopnja:

LJUBLJANA IN NJENI PREBIVALCI

Že dolgo smo čakali na priliko, da uvrstimo v skupino oddaj Naši kraji in ljudje še Ljubljano. Izbrali smo zanj sproščeno obliko: vse, kar je možno povedati o Ljubljani v kratkem času naše radijske šole, doživi Metka, ki pride prvič v Ljubljano. Podan je torej prvi bežen vtis. Vendar se vsaj za trenutek ustavimo pri vseh osnovnih značilnostih glavnega mesta naše republike — tako se mimogrede ozrimo v zgodovino, ko hodimo z Metko po Ljubljani in iščemo njenega strica. Najlepša prilika, da se vam odpre pogled na mesto in njegovo okolico, se seveda na terasi nebotičnika. Starodavni ljubljanski grad, pod njim dolga veriga tesno stisnjenih hiš, zvoniki cerkva in visoke zgradbe, ki molijo iz rahle meglice, po

Besede, zaključí pa z opisom povojnega dela Cirila Kosmača, kot predstavnika starejše generacije, in prebere odlomek iz njegove povesti Pomladni dan.

Oddajo je pripravil Matjaž Kmecl.

Nižja stopnja:

19. februarja ob 14.05
20. februarja ob 8.55

POJTE Z NAMI ...

V gozdu sta poleg ostalih živih bitij živila tudi veseli palček Muzikant in čemerni velikan Godrnjač. Vselej sta si bila v laseh. Velikan ni prenesel palčkovega igranja na goslice. Zakaj ne, so povedali stari gozdni prebivalci, ki so vedeli, da je bil tudi velikan Godrnjač pred mnogimi leti navdušen godec. Igral je na kontrabas. Pa je na neki svatbi pregloboko pogledal v vinski sod in potem s preveliko vnemo drgnil po strunah. Vse je raztrgal, od prve do zadnje. Novih strun ni dobil, zato je jezno treščil kontrabas v svojo votlino in odsihodob jezen, čemeren in nejevoljen blodil po gozdu in skoraj pobesnel, če je slišal palčkove goslice. Kdo ve, kaj bi bilo rodilo to sovraštvo, če ne bi bil palček Muzikant sklenil prijateljstva z velikanom Godrnjačem. Ko je ta zvedel, zakaj je velikan tako žalosten, mu je ponudil pomoč. Njegovi bratci in sestrice, drobni gozdni palčki, so velikanu Godrnjaču spletili nove velikanske strune, in ko je velikan zabrenkal po njih mu je na mah splahnela vsa slaba volja in ves srečen je zapel palčkovo pesmico:

Fiju, fiju, fiju, ju,
kdo igra tako lepo?
Fiju, fiju, fiju, ju,
uganite kdo je to!

Fiju, fiju, fiju, ju,
goslice igra naš fant,
fiju, fiju, fiju, ju,
gozdni palček, Muzikant!

Toda tokrat nismo ostali le pri priučitvi nove pesmice. V samo zgodbo smo vpletli tudi nekaj ritmičnih vzorcev, ki ponazarjajo hojo velikana in palčka, njun tek, skrivanje itd. Pri obnovi radijske šole lahko vzgojitelj s pridom ponavlja te ritmične vzorce, ki bodo otroku v povezavi z dogajanjem neprimerno bližji kot bi bili sicer kot abstraktna, suhoparna ritmična vaja.

23. februarja ob 8.55
24. februarja ob 14.05

Pred dobrimi 1400 leti so Emona razrušili Huni.

Kdaj so se naselili tu Slovenci? V 12. stoletju (v gradu grofje, pod njim vojščaki, trgovci, obrtniki — tako so nastali prvi obrisi današnje stare Ljubljane). Metka vidi današnje ozke ulice ob bregu Ljubljane pod Gradom. V spomin na takratne prebivalce našega mesta imamo še zdaj Ključavničarsko, Ribjo, Usnjarsko, Čevljarsko ulico.

Oddok ime Ljubljana? (Ljubljana se je nekoč imenovala Lubija, Lubigana, pozneje Ljubljana).

Tako pridemo do sodobne Ljubljane. Spomnimo se še seveda vojne in okupirane Ljubljane in letošnje 20. obletnice osvoboditve.

Razveselimo se vsega, kar nam ljubljanski vrvež nudi, za oddih se ustavimo v Tivoliju, potem napišemo in oddamo razglednico, gremo mimo telefonskih celic, ki so se Metki posebno vtisnile v spomin, ogledamo si največje prodajalnice supermarketov, vprašamo, kje je Gospodarsko razstavišče, peljemo se tja s trolejbusom — no, in še marsikaj doživimo, čeprav v pičle pol ure.

Oddajo Ljubljana in njeni prebivalci je napisal Rajko Ranfl.

Višja stopnja:

23. februarja ob 14.05
25. februarja ob 8.55

JOSEPH HAYDN

Pred dvema letoma je ves glasbeni svet s številnimi koncerti in spominskimi svečanostmi počastil sto petdeseto obletnico smrti slavnega skladatelja Josepha Haydna.

Rodil se je leta 1732 v mestecu Rohrau, na madžarsko-avstrijski meji. Izšel je iz rodbine, ki je dala svetu več pomembnih glasbenikov. Glasbenik je bil tudi njegov oče in tako ni čudno, da je otrok odraščal v okolju, ki je ugodno vplivalo na njegov talent. Tega je pokazal že zelo zgodaj. Rad je udarjal po tipkah domačega klavirja in izvajal iz njega zvoke, ki so bili nenavadni za štiriletnega fantiča. Viole mu doma še niso zaupali, zato si je Joseph pomagal sam. Vzel je dve palčki in drgnil drugo ob drugo, kakor je videl očeta. Pri tem je kazal tolikšen smisel za ritem, da so vsi, ki so ga videli pri tem početju — vedeli, kakšen poklic si bo izbral.

Tako kot oče in mati, je tudi mali Joseph rad prepeval. Imel je čudovit sopran in zategadelj ga sprejeli z osmimi leti na Dunaj v zbor slovitih »Dunajskih dečkov«.

Že leta, ki jih je preživel pri »Dunajskih dečkih«, niso bila rožnata. Življenje pa mu ni prizanašalo tudi v kasnejših letih. Bil je zavezan v umetnost, zato je največkrat z dobro voljo prebrodil težave, ki bi morda drugega strle in ugonobile. Bil je srčno dober človek. Rad je imel otroke in preproste ljudi, zato ga niso nikdar klicali drugače kot »papa« Haydn.

Joseph Haydn sodi med najbolj plodovite skladatelje tako po številu del kakor tudi po raznolikosti ustvarjanja, saj je pisal simfonije, koncerte, godalne kvartete, sonate in druge manjše skladbe. Njegovo glasbeno snovanje pa je tudi zgodovinsko tako zelo pomembno, ker je z njim započel novo pomembno glasbeno obdobje — glasbeno klasično.

Nižja stopnja:

26. februarja ob 14.05
27. februarja ob 8.55

RIŠITE Z NAMI

To je druga oddaja te vrste v letošnji sezoni. Spet si bodo otroci napravili slikanice k zgodbi, ki jo bodo slišali.

In zgodba? — pripoveduje o Jakcu, ki ima lok in puščico, ki pravi, da je najboljši lovec v deželi in se s tem postavlja pred prijateljico, malo Indijanko. Tej svoji prijateljici obljubi lisičji kožuh za blazinico.

Pripravi si pasti — štiri za male lisičke, eno za staro lisico. Pri tem poslu ga najde prav lisica. Jakec Zvitorepke ni poznal in ta sklence, da ga bo speljala na led.

Pasti so pripravljene. V prvo se ujame srnica, v drugo pujssek, tretja ostane prazna, v četrto medvedek. Vse te jetnike Jakec izpusti: srnica nima dovolj kosmate kože, pujssek je preveč ščetinast, medvedkov kožuh pa je z medom pomazan. Tedaj ga živali opozore na lisico. Jakec plane za njo in pade sam v past, ki jo je bil nastavlil Zvitorepki. Zivalim se deček smili, prosijo zanj, a lisica noče popustiti, vse dokler ne pride stara medvedka in ji trdo izpraša vest. Navidezno skesana lisica izpusti Jakca iz pasti in se ponudi, da bo prostovoljno za eno noč mali Indijanki za blazino. Tako se lovec Jakec veseli Indijankinega zadovoljstva, lisica pa debelih kokoši Indijankinega očeta.

In slikanica? — Obežala bo šest risb, ki jih bodo otroci narisali ob pripovedovalskih napotkih:

1. Jakčevo srečanje z zajčkom, ki ga izza grma opazuje Indijanka,
2. Jakčev pogovor z lisico,
3. v treh pasteh že tičijo ujetniki,
4. tudi Jakec je v pasti, z roba jame se mu smeje lisica,
5. nastopi medvedka in reši nesrečnega lovca,
6. Jakec in lisica korakata proti Indijankinemu domu — vsak v mislih na svoje zadovoljstvo.

Upamo, da bo slikanica uspela. Prosimo, da si pripravijo otroci list papirja, lahko ga tudi že vnaprej prepognejo po dolgem in počez, da dobijo razpredelnice za risbe in te razpredelke morebiti tudi že vnaprej označijo z zaporednimi številkami.

Srednja stopnja: 2. marca ob 8.55
3. marca ob 14.05

OBISK V GLASBENI SOBI

Danes, ko je že otroku na voljo toliko sredstev za množično obveščanje, ko ima priložnost vsako minuto prisluhniti tej ali oni glasbeni oddaji, gledati to ali ono televizijsko oddajo, bi ne imeli uspeha, če bi mu glasbo približevali po starih, da današnji življenjski tempo suhoparnih, preživelih metodah. Obisk v »glasbeni sobi« bo pokazal, kako je mogoče bolj privlačno, bolj živo in zanimivo ogreti otroka za glasbo — ne samo zabavno! — da jo bo vzbudil, poslušal in če bo imel možnosti, tudi sam gojil.

Glasbeni vzgojitelj, ki ga bomo predstavili v naši oddaji, si je v nekaj letih ustvaril glasbeno disko-terko in trakoteko. Iz radijskih oddaj je prenesel na magnetofonski trak številne skladbe in odlomke znanih glasbenih del, instrumente, pevske zборе in pdb. Pri glasbenem

popku praktično ilustrira pojave iz glasbenega sveta; zanimivosti iz dela in življenja domačih in tujih skladateljev, glasbene oblike, lastnosti glasbil in vse ostalo, kar sodi h glasbeni vzgoji po učnem načrtu.

V glasbenem krožku pa »igrajo« otroci glasbeno tombolo. Sami vlečejo listke z vpisano številko skladbe na plošči ali magnetofonskem traku, ki jo potem vzgojitelj predvaja s poljudno, zanimivo razlago. Kako poteka takšna »glasbena tombola«, pa boste slišali v naši radijski šoli.

Višja stopnja: 2. marca ob 14.05
4. marca ob 8.55

PARIŠKA KOMUNA

V drugi polovici 19. stoletja se je francosko cesarstvo razvilo v močno industrijsko državo. Po revoluciji, ki so jo vodili Marat, Danton in Robespierre leta 1791, po prihodu in zatonu Napoleona Bonaparta, po krvavi zatrtih uporih, s katerimi si je delavski razred skušal izboljšati obupni socialni položaj v letih 1830 in 1848, sta nastopili dve desetletji, ko so kapitalisti pod okriljem monarhistične vladavine še bolj in bolj izkoriščali delavske množice. Bogastvo Francije je naraščalo na račun nizkih delavskih mezd in na račun siromašenja srednjih slojev, toda denar se je kopicil v državnih blagajnah ter v blagajnah velefinančnikov, industrijskih podjetnikov in premožnih kmetov.

Delavci so se začeli organizirano boriti za svoje pravice, združevali so se v socialistična gibanja in se pridružili internacionali. Toda buržuji z duhovščino in drugimi reakcionarnimi silami niso hoteli popustiti; bolj in bolj so privijali izkoriščevalski vijak. V takih razmerah sta prišli leti 1870 in 1871, ko so se pariški proletarci spet z orožjem uprli. In o tem, kdaj in kako so oklicali svojo vlado, slavno pariško komuno, in o njeni usodi, govori naša oddaja.

Pripravil jo je Zvone Kržišnik.

Srednja stopnja:

MORJE - ZIBELKA ŽIVLJENJA

Pred kratkim, morda pred enim mesecem, ste v šoli obravnavali tole temo: Morje — zibelka življenja in ta naslov imajo šolarji z velikimi črkami napisanega v zvezku. Čeprav smo glede na to, da ste to temo v letošnjem šolskem letu že obravnavali, se boste z našo oddajo gotovo okoristili — za ponovitev snovi, za utrditev in morda tudi za obogatitev.

V naši oddaji bomo odšli na prijeten izlet na morje, nekoliko se bomo popeljali z ladjo in gledali v morskno globino. Ali je morje modro? Ali je modro samo nebo, ki se odseva v njem? Srečamo delfina in se pogovarjamo o njem. Pozneje se pridružimo otrokom v koloniji in zopet gremo sami na izlet. Ko stopimo iz čolna, nam po kamenju drsi. Gledamo črnkasto spolkovo prevleko, to so enocelične alge, preprosto zgrajene rastlinice, ki so zadovoljne s tem, da jih morje od časa do časa oblije in poškopri. Vzdrže tudi največjo sušo. Opazujemo polža pobežnika, pobežne mokrice ali enakonožne rakete, latvice (polžki s stožčasto hišico), rdečo morskotratnico, rakovico, rakca samotarčka, najdemo sipo, opazujemo vse živo v morskii plitvini in razmišljamo o nedosegljivi za-

Nižja stopnja: 5. marca ob 14.05
6. marca ob 8.55

MAMA, ČAKAMO TE

»Dobro potuj, mama!... Otresi se vseh skrbi! Glej, da se ne boš razburjala! Počivaj in hodi na kratke izlete! Za nas prav res ne skrbi! Doma bo vse v najlepšem redu!«

Vlak je potegnil in odpeljal mamo na prepotrebn dopust.

Doma mora biti res vse v redu. Trije so, kljub službi in šoli bodo vse uredili pa še prostega časa bo na pretek. In ko se mama vrne, bo v stanovanju vse kakor v škatlici. Sploh je čudno, da je mama ves dan vprežena, da ne pride z delom nikoli do konca; vse to gospodinjstvo delo res ne more biti taka reč.

Po teh dobrih sklepkih in dodatnem modrovanju pa se je prožil plaz. Domača kuha je šla po zlu, ker je mala Vesna še ni bila vajena Igorju se ni dalo prijeti za delo in na kolesu je bil več kakor pri knjigah. Oče, sicer dobri oče, je bil zdaj siten za dva. Ko so se tam četrtega dne vendarle lotili pospravljanja, je treščila tu vaza po tleh, tam se je razbila šipa — pa so rajši pustili vse, kakor je bilo. Ko so hoteli namočiti perilo za pranje, jim je voda malone zalila stanovanje. Vse je šlo narobe. Tudi med seboj so si bili — čeprav dotlej dobri prijatelji — kar naprej navzkriž.

Nazadnje Vesna ni mogla več vzdržati. Sedla je in vse hudo, kar se je bilo v tem času nabralo, zllala na papir in svoje pisanje končala: čakamo te, mama, čakamo te!

Tedaj je pozvonilo in pred vrati je stala mama. Ni mogla vzdržati, preveč jo je skrbelo, kako je doma. In ko ji je padel pogled na Vesnin zadnji stavek, je vedela, kakor prav je prišla. Brž si je opasala predpasnik, a še vsa izmučena je dejala: »Saj mi boste malo pomagali, vsaj danes, kajne... vsaj danes...«

Oddajo, ki je bila pred leti že na sporedu, smo tokrat namenoma uvrstili v program pred 8. marcem.

9. marca ob 8.55
10. marca ob 14.05

kladnici sveta, kakršno je morje. Koliko dognanega in koliko neraziskanega bogastva nosi v sebi. Razmišljamo o morju, ki je največja skupnost živih bitij in hranitelj množic ljudi po svetu. Morje je svojevrsten rudnik in je obenem zibelka življenja. Zakaj ga tako imenujemo?

Avtorica oddaje odgovori tako:

Ko se je zemeljska površina v nekaj tisoč milijonih let toliko ohladila, da se je vodna para okrog njega zgostila, so nastale prve vode. V ohlajenih praocéanah se je po vseh domnevah začelo razvijati preprosto praživljenje. Ta preprosta bitja pa so se v nadaljnjih milijonih let postopoma izpopolnjevala in razvijala. Starejše oblike so izumirale in rodile vedno popolnejše, nove. Najstarejši ostanki živih bitij — okeanogene, ki so se ohranile v raznih slojih zemlje, pričajo, da se je življenje začelo v morju. Zanimivost v zvezi s tem je, da so vsa bitja ohranila v telesu tekočino, ki je po svojem sestavu močno podobna morski vodi. Na primer: izgubljeno kri pri sesalcih zlahka nadomestimo s tako imenovano fiziološko raztopino. Avtorica oddaje je Tatjana Sevnik.

Višja stopnja: 9. februarja ob 14.05
11. februarja ob 8.55

BOREC PROTI SMRTI

Borec proti smrti je opis Kochove poti od študentskih let na univerzi v Göttingenu, kjer je kot mlad fant med delom tako rad sanjaril o lovu na tigre in podobnih pustolovščinah, mimo vseh vmesnih postaj do dni njegove največje slave. Ko je Koch leta 1866 postal zdravnik, je moral sprejeti mesto zdravnika splošne prakse v bolnišnici za duševno bolne v Hamburgu. Tu je spoznal Emmo Frantz, ki je kasneje postala njegova žena. Po poroki se je Koch naselil v vasi Wollstein, kjer je odprl skromno ordinacijo. Tu pa je začel resno dvomiti o svojem poklicu, kajti bolnikom je bilo takrat težko kaj prida pomagati. Njegova znanstvena pot se je pričela z dnem, ko mu je žena kupila mikroskop: v njem je našel nadomestilo za pustolovščine, katerih se v mislih ni mogel nikoli odreči. Opazoval je vse, kar mu je prišlo pod roko — in tako je sledilo odkritje za odkritjem! Najprej je prišel na sled bacilom, ki so povzročali vranični prisad, bolezen, ki je takrat hudo-razsajala po vsej Evropi.

Po vrsti poskusov je pisal botaniku prof. Cohnu v Breslau: »... Mislim, da mi je uspelo pojasniti, zakaj živina na nekaterih pašnikih umira za vraničnim prisadom, na drugih pa ne. Pri svojem opazovanju sem ugotovil, da se mikrobi, ki ostanejo dalj časa v inkubatorju s telesno temperaturo miške, spremenijo v kroglicam podobne trosce. Ta trdoživa oblika bacilov lahko prenaša toploto, mráz in sušo. Brž ko pa se trosi znajdejo v razmerah, primerljivih za življenje, se takoj razvijajo v mikrobe, ki so ravno tako smrtonosni, kakor so bili pred pretvorbo. Zato bi predlagal, naj bi trupla živali, ki poginejo za vraničnim prisadom, sproti sežigali ali pa globoko zakopavali. Tako trosi, ki v njih ostanejo, ne bodo mogli priti v zdravo živino...«

V odgovor ga je profesor Cohn povabil, naj pride predavat v Breslau. Tu je Koch spoznal prijatelje, ki so mu pozneje, leta 1880, omogočili, da se je preselil v Berlin; tu mu je vlada dala na razpolago bogato opremljen laboratorij in dva asistenta. Kmalu po prihodu v Berlin se je Koch odločil za izredno drzen poskus: začel je boj proti bacilu tuberkuloze. In po dolgih, mučnih iskanjih je povedal 24. marca 1882 ob navzočnosti vseh takratnih znanstvenikov Nemčije veliko novico:

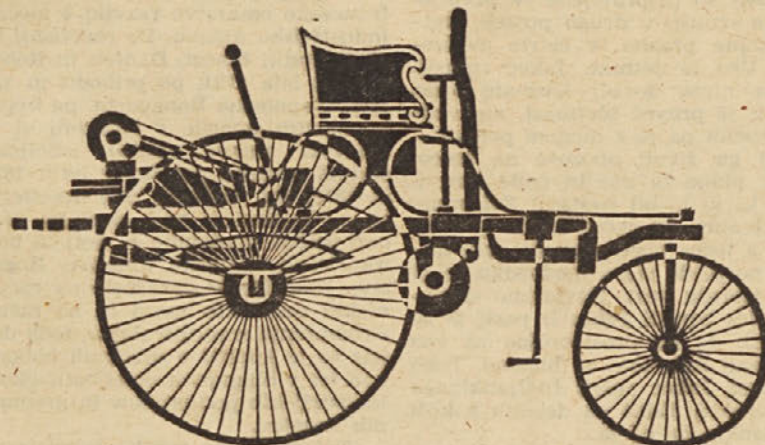
oznanil je svojo zmago! Drugo jutro so vsi svetovni časopisi pisali o njem na prvih straneh.

Še enkrat je Kochovo ime pretreslo sve. To je bilo po njegovi vrnitvi iz Indije, ko je sporočil, da je odkril tudi mikrob kolere. Tudi takrat je dal prve smernice za boj proti temu sovražniku. Njegov prihod v Berlin je bil pravo zmago-slavje. Iz rok samega nemškega cesarja je prejel visoko odlikovanje. Slavnostna zborovanja njemu v čast so bila na dnevnem redu... Toda Koch je ostal skromen, prav tak, kakršen je bil v tistih časih, ko se je sam brez vsakršne podpore lotil vraničnega prisada. In ko so ga občudovalci proslavljali, je navadno dejal: »Delal sem pač, kolikor sem mogel... Če sem uspel bolje od dru-

sile, elektrarn in tega, kaj pomeni elektrika v gospodarstvu.

Ponovili bomo pristrčno, v pravšnem jeziku pisano zgodbo francoskega pisatelja A. Verdeta: TIO IN VELIKA PREGRADA. Priredili smo jo in bo taka, kot je, malim šolarjem kar lepo pomagala bistriti pojme.

Godi se v gorski dolini, lepi in slikoviti s penečo se reko, temnimi gozdovi in strmimi, skalnatimi pobočji. Zgodbe ne doživlja človek, saj ta šele pride v dolino, da izkoristi silo gorske reke, pač pa jo doživlja Tio, drobnji ptiček, ki je tu doma, in pripoveduje, kaj se dogaja v njegovi soteski, odkar dela v njej človek, in kako se spreminja njena podoba, ko raste v njej mogočni jez za novo elektrarno.

Skica enega prvih avtomobilov

gih, je vzrok v tem, da sem na svojem potovanju po poteh medicine zašel v kraje, kjer je zlato ležalo na cesti... In to ni kaka posebna zasluga.«

Oddajo je pripravil Dario Danieli.

Nižja stopnja: 12. marca ob 14.05
13. marca ob 8.55

TIO IN VELIKA PREGRADA

Čeprav je otroku te starosti težko kaj podrobneje razlagati tehniko, tehnične naprave in njih delovanje, vendarle ne moremo obiti tematike te vrste, saj se otrok srečuje s tehniko in njenimi dosežki siehni dan in malone na vsakem koraku. In čeprav so podobne razlage zavoljo zgolj slušnega dojemanja še težje po radiu, bomo vendarle spet skušali ilustrirati tehniško temo, in sicer pogovore, ki se v tem času sučejo v drugih razredih okoli vode, vodne

Srednja stopnja:

16. marca ob 8.55
17. marca ob 14.05

PESNICA VIDA BRESTOVA

Oddajo smo napovedali že decembra 1964. Vendar je takrat nismo mogli predvajati zaradi prenosa VII. kongresa ZKJ. Program smo spremenili.

Naj vas seznanimo še enkrat z vsebino oddaje:

Med našimi mladinskimi pesniki in pisatelji ima gotovo svoje posebno mesto pesnica Vida Brest (s pravim imenom Majda Peterlin). Njene najrazličnejše pesmi in zgodbe so nastale v partizanih, ko je bila še skoraj otrok, in nekoliko pozneje o partizanskih časih. Poleg partizanskih pesmi piše mladinske pesmi in po njih jo otroci prav dobro poznajo.

Vedno je živela med otroki, že kot partizanka in tudi po vojni. Med delom in dolžnostmi, ki jih je bila vajena od otroških let, so se ji misli utrinjale v verze. Z znanjem in spoznanji vred jih je sipala v vsega lepega željna otroška ušesa.

Pred vojno ni imela možnosti iti v šolo, pa tudi vojna ji je to pot zavrila. To je nadomestila po vojni in je danes učiteljica — torej res zopet med otroki.

Njene pesmi in črtice najdete v Cicibanu, Pionirskem listu in v njenih znanih knjigah: Orehovo leto, Ptice in grm in Mihčeve pesmi in še zbirka Pesmi.

Višja stopnja: 16. marca ob 14.05
18. marca ob 8.55

TRANSPORTNA SREDSTVA: AVTO

V tej oddaji, tretji v ciklu o transportnih sredstvih, avtor prikaže razvoj avtomobilske tehnike,

Ta razvoj je šel od neobglenih parnih kočij, ki so morale na nekaj deset kilometrov ustavljati, da so načrpalje vodo, prek prvih poskusov Deimlera in Benz, da bi uporabili motor na notranje zgorevanje v cestnih vozilih, pa tja do Forda.

Henry Ford je ustanovil prvo avtomobilsko industrijo. Po njegovi zaslugi avtomobil ni bil več senzacija in igračka bogatinov, ampak je postal ljudsko vozilo. To je Ford dosegel tako, da je vpeljal velikoserijsko proizvodnjo avtomobilov.

Oblika in hitrost, udobnost in varnost avtomobilov so se izpolnjevale, prav tako pa se je spremenila tudi proizvodnja avtomobilov.

Velikoserijska proizvodnja je vse bolj in bolj avtomatizirana in v tako tovarno nas bo popeljal konec oddaje. Pripravil jo je ing. Tomaž Kalin.

Nižja stopnja: 19. marca ob 14.05
20. marca ob 8.55

BREZ NASLOVA

Delovni naslov oddaje je bil pravzaprav — kako deklamiramo. Saj je to treba vedeti, če naj postane pesem doživetje. Nalogo smo poverili Eli Perocijevi, pa je brž zgradila topel koticček, v katerega so se zatekli otroci, in napisala zgodbo, ki bi ji lahko dali naslov — Pri nas doma. »Pri nas doma,« pravi, »se zbere vsak dan veliko otrok. Imamo namreč veliko srečo — ta sreča je vrt. Poleg nje imamo še eno srečo, ta je — naša soba. Ob lepem vremenu so lahko otroci na vrtu, v mrazu in dežju pa v sobi.«

Tistega dne so spet pritekli. Tonček in Majda, Polonca, Matjaž in Alenka... Bomo imeli lutkovno gledališče? — Se bomo igrali Človek ne jezi se? — Bomo krpali nogavice?... Brali bomo — pesmi za otroke!

Mala Polonca še ne zna brati. Pa vendar najde Tonček v knjigi pesmico tudi zanjo: Ringaraja. Polonca jo zapoje. Potem zapoje vsi in zraven še zaplešejo. »Moja pesmica se tako prebere,« je Polonca navdušena.

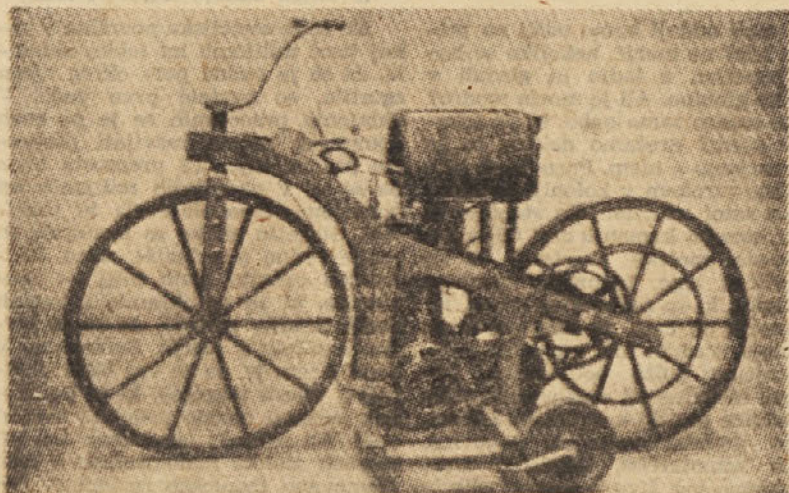
In potem se vrstijo. Tudi Matjaž si izbere pesem, ob kateri je moč zaplesati kolo. In še vloge se razdelijo.

Na vrsti je »Jožek ima hiško«. Ker je zlasti Polonci marsikaj nejasno, je potrebno ta in oni izraz razložiti. — Alenka bere prehitro, otroci niso zadovoljni. Prebrati mora še enkrat, da bodo vsi razumeli, da bodo vsi videli tisto Jožkovo hiško brez oken in brez duri. Kako lepo je nekoč to Grudnovo pesem povedal mlad gledališki igralec!

In na lepem je ta igralec med njimi. Deklamira. Otroci so navdušeni. Potem povzame pesem o zajčku. Prvo kitico pove tako, kot znajo to navadno šolarji: prehitro, lajnasto; drugo s pretiranim poudarkom, patetično. Otrokom se upira, a priznajo, da marsikdaj sami tako deklamirajo.

Na lepem igralca ni več. Otrokom je žal. A že jih zvabi sonce na vrt. In za novo razpoloženje najdejo spet primerno pesem. Igra teče naprej, kar se na lepem od daleč, kot v odmevu spet oglasi prejšnji gost s pesmijo »Topla ptička lastavička«. Otroci stečejo, da poiščejo nagajivca in se pri tem porazgube.

Upamo, da bo naša oddaja pomagala buditi in gojiti v otrocih čut za lepo besedo in njeno doživljanje.

Prvo motorno kolo

Jubilej Josipa Demarina

Ob 70-letnici življenja še 50-letnica pedagoško-knjižnega dela

Med znane hrvatske pedagoške, ki so že več desetletij v tesnih in pristnih stikih s slovenskimi, sodi prof. JOSIP DEMARIN iz Zagreba. Po rodu je Istran, nad 40 let živi in dela v Zagrebu, tople vezi in simpatije pa je navezal s Slovenci in mi z njim.

Jos. Demarin je v letih 1930 do 1932 poučeval na tedanjem mariborskem učiteljski kot profesor srbohrvatskega jezika in pedagoške skupine predmetov. Že pred prihodom v Maribor je posegal s peresom v šolsko in pedagoško stvarnost, pod vplivi razgibanega mariborskega pedagoškega okolja pa se je začel še močneje razvijati v popolnejšo pedagoško osebnost ter je pozneje v zagrebških letih s svojim učnim, predavateljskim in knjižnim delom na tamkajšnji višji pedagoški šoli dosegel vrh svoje pedagoške aktivnosti.

Ze med obema vojnama in po osvoboditvi je J. Demarin preko revialnega tiska seznanjal njihove šolnike s slovenskimi pedagoškimi novostmi, periodikami in knjigami. Leta 1956 je prevedel v hrvaščino znano Sihilovo delo »Vzgojna sredstva naše družine«. Kot delegat PKZ je pogosto prihajal k slovenskim pedagoškim slavostim. Del počitnic pa še vedno rad prebije v senci pohorskih gozdov in kmetij.

Najlepše priznanje za Demarino pedagoško delo in ljubezen do slovenske zemlje in kulture pa je dejstvo, da je DZS v Ljubljani pred meseci izdala (na pragu avtorjeve 70-letnice) v slovenskem prevodu njegovo delo POUK ZGODOVINE V OSNOVNI ŠOLI. S to pomembno publikacijo, katere prva varanta je v Beogradu dosegla prvo nagrado po razpisu učbenikov l. 1956 v Srbiji, druga varanta pa kot hrvatski priložnik l. 1956, je avtor prikazal in obdelal predvsem zgodovinsko, psihološko in didaktično podlago zgodovinskega pouka najprej kot organski del spoznavanja narave in družbe, v višjih razredih pa kot bolj ali manj samostojno učno predmetno disciplino, katere pouk je pubertetni mladini kljub snovnim zanimivostim dovolj zapleteno in odgovorno delo.

Ze kot maturant se je J. Demarin oglašil v puljski Narodni prosveti. Kmalu po prvi vojni so se porajali avtorjevi zapiski, članki in razprave v mnogih revijah: Savremeni školi, Napretku, Učitelju, Glasniku profesorskega društva in dr. Nad deset let je urejeval Napredak ter v njem objavjal aktualno in pisano stvarino iz domačega in tujega pedagoškega sveta. Kot sourednik je leta 1939 sodeloval pri Minervinem PEDAGOGIJSKEM LEKSIKONU in v njem obdelal nad 200 imen pedagogov, revij in ustanov. Iz tega gradiva je l. 1940 izšla v posebni publikaciji Demarino GRADJA ZA POVIJEST PEDAGOGIJE. Učiteljem-praktikantom pa je za več let ustregel s priložnikom MATERJNI JEZIK U SAVREMENOJ SKOLI. Zaradi zasluge je postal prvi član Pedagogičnega zbora v Zagrebu, kar je tedaj pomenilo visoko priznanje. Se z večjim članom se je Demarin vključil po osvoboditvi v pedagoško delo. Posebno skrb je posvečal obnovi in notranji reformi višjih pedagoških šol na Hrvaškem ter vzgojil lepo številno učiteljev s trdnim didaktičnim znanjem za vsakdanjo prakso.

Zlasti je navajal mlade ljudi k večji kulturi govora in pisane besede, uvajal večjo nazornost pri posredovanju zgodovine, še prav posebej za razumevanje kronološkega toka v zgodovini. V ta namen je izdal dva učbenika in z njima določil predmetu njegovo pravo vlogo in pomen v socialistični šoli. V dokumentarni publikaciji je obdelal 1954. ZGODOVINO IN RAZVOJ VIŠJIH PEDAGOGIJSKIH ŠOL, sodeloval pa je tudi s teksti v vseh izdajah METODIK, ki jih je urejeval univ. prof. Pero Simleša in po katerih še danes radi segajo tudi slovenski šolniki. Demarinova upokojitev je le bolj navidezna, kajti še vedno je delaven pri PKZ, na pedagoški akademiji in v društvih za vzgojo staršev in otrok »Naša djeca«. Njegovi poveljni prispevki so raztreseni v mnogih pedagoških revijah in učiteljskih glasilih.

Prof. Demarin sodi po delu in idejah med ped. realiste, ker ga pretirani modernizmi niso nikoli zapeljali. Vselej je upošteval naše razmere in možnosti in zato novosti njim prilagajal.

Na vprašanje, kakšni so bili njegovi prvi stiki s Slovenci, je prof. J. Demarin takole odgovoril:

Prof. Josip Demarin

»Moje prvo poznanstvo s Slovenci sem doživel v začetku prve svetovne vojne na ljubljanskem gradu, kjer sem bil interniran iz političnih razlogov. Tam sem se spoznal kot mladenič s slov. pisateljem Ivanom Cankarjem in drugimi slovenskimi intelektualci. Zaprt sem bil v skupni celici s Cankarjem in gradu in moje ležišče je bilo poleg njegovega. Spoprijateljila sva se in razpravljala o političnih razmerah. Po zaporu me je I. Cankar, ko sem bil kot vojak v ljubljanski kaseri, celo obiskal ter me pozneje seznanil še s pisateljem Vlad. Levstikom. Leta 1915 sva Cankarja z Levstikom tudi obiskala na Rožniku. Kot vojak sem se pretežno družil v Ljubljani s Slovenci, med katerimi sem spoznal tudi Venčeslava Copicā.«

Spominjajoč se službovanja na mariborskem učiteljski, je J. Demarin opisal naslednja dogodka:

»V slovenskem prof. zboru sem se kot Hrvat v Mariboru zelo dobro počutil. Po maturitetnem posviličnem večeru sem sel pozno spat in pred zoro jutraj me je prebudila podoknica mojih dijakov, ki sem jim bil razrednik. Njihov jutranji pozdrav me je zelo razveselil. Njih se še danes živo spominjam, med tem zlasti D. Vihra, Dragotina Cvetka, Vlada Schmidta, Jožeta Kerentiča, Siksta Mariona in dr.«

Prof. Demarin se dobro spominja svojega nekdanjega dijaka VI. Schmidta, ki je ob znani 6. jan. diktaturi pred vojno napisal odlično srbohrvaško nalogo, ki pa je bila polna progresivnih in revolucionarnih misli. »Ce bi to nalogo pustil tako, kot je bila, bi pred oblastmi odgovarjala njen avtor in jaz. Razmišljam, kaj naj storim. Nalogo sem iztrgal iz zvezka, jo vsebinsko retuširal in ublažil ter jo vrnil piscu z navetom, da jo tako znova napiše v svoj šolski zvezek, kar se je tudi zgodilo. Po osvoboditvi se je univ. prof. V. Schmidt tudi sam spomnil te naloge ter J. Demarino na nekem sestanku pedagogov zadovoljno povedal, da so bili nekateri tedanji profesorji dobri zavestniki progresivno usmerjenih učiteljskih v Mariboru.

Naše čestitke k jubileju ter mnogo sreče, zdravja in uspehov še v naprej!

Albert Zerjav

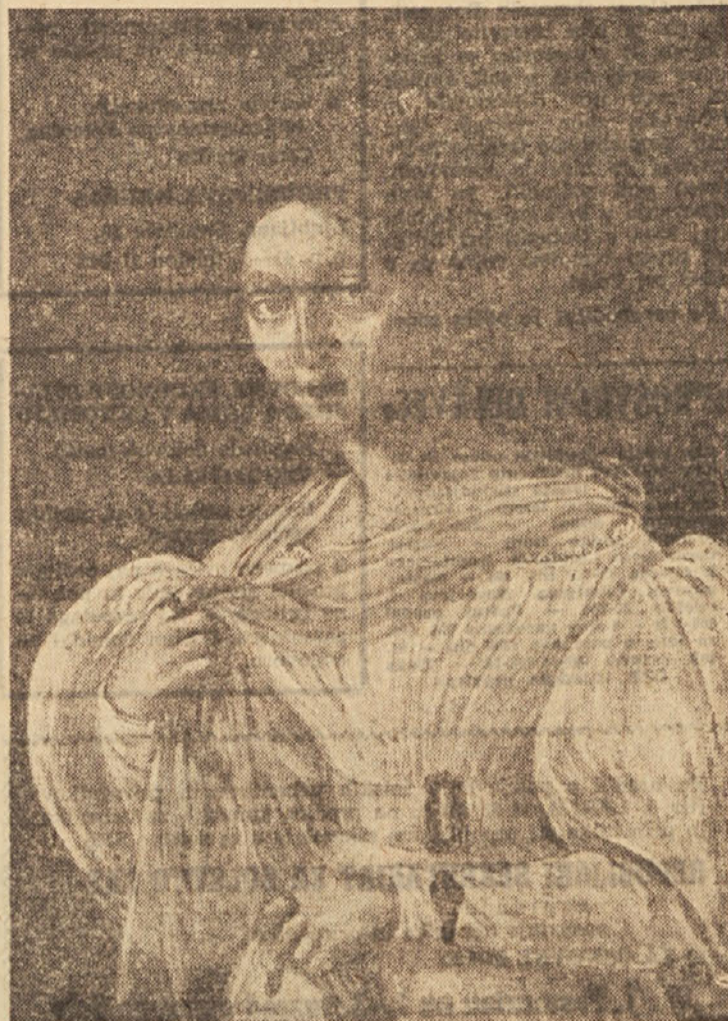
Tretja izdaja »Neiztrohnjenega srca«

Ob Prešernovem dnevu sta dve naši založbi poskrbeli za primerno počastitev: Mladinska knjiga predvsem z novo izdajo Prešernovih Pesmi ter z monografijo, o našem največjem poetu, oboje v redakciji in z znanstveno besedo dr. Antona Slodnjaka. Koprška založba Lipa pa se je odločila za ponatis Slodnjakovega romana »Neiztrohnjeno srce«.

Ne bi bilo odveč primerjati v nadrobniosti oba romana o Prešernu, Ilke Vaštete in Antona Slodnjaka, zanesljivo pa lahko rečemo, da sta ne glede na različno kvaliteto, spodsrljave, pisateljske primise, oba približala lik Prešerna in njegovih pesmi širokemu krogu bralcev, ki jim je lažja in prijetnejša leposlovna pot do Prešernove dobe in njegove osebnosti, kakor pa ob esejističnem in študijskem gradivu, ki je sicer bogato, raznorodno po idejnih in estetskih aspektih, doslej še brez monografske zaokroženosti, zaključene podobe. (To pričakujemo prav te dni.)

Tudi tretja, popravljena izdaja romana »Neiztrohnjeno srce« ima podnaslov »zgodovinski roman«, čeravno bi se boljše prilagala oznaka biografskega dela. Osnova romana, ki je prvič izšel 1938. leta, je ostala, popravki pa so take narave, da jih je treba upoštevati, ne le zaradi Slodnjakovih novejših ugotovitev in tez, ki so nastale ob dolgoletnem proučevanju Prešernovega genija, pač pa tudi zato, ker zadobi leposlovno delo realnejšo interpretacijo in s tem tudi širok krog bralcev pridobi pristnejšo podobo o delu in življenju Prešerna. Nadrobna primerjava bi razkrila nastale razlike, kar ne bi bilo zanimiva zgolj z leposlovnega gledišča, pač pa prav tako z gledišča literarnozgodovinskega preučevalca.

O romansirani biografiji je strogo kritična literarna estetika izrekla pomisleke, navajajoč esejistično študijo (po vzgledu Zweigovega »Balzaca« ali Maurosovega »Ariela«) kot sodobno literarno zvrst, ki zmore zadostiti tako znanstvenim zahtevam kot leposlovnemu oblikovanju — vendar brez primise pisateljske svobodne

Matevž Langus: Primicova Julija — slika iz reprezentativne in z monografijo dopolnjene izdaje Prešerna, ki jo pripravila Mladinska knjiga

kreativnosti, torej zgolj v mejah dokumentarnih dejstev. Dasi ni mogoče oporekati takim zahtevam sodobne interpretacije življenja neke osebnosti, pa prav tako ni mogoče oporekati vrednotam »klasično« komponiranega in izraženega življenjepisnega romana.

Slodnjakov Foman »Neiztrohnjeno srce« vsebuje raznorodne izrazne elemente; umetniško-prirodne ter esejistične, izza katerega pa se da razbrati široko literarnozgodovinsko poznavanje strokovnjaka. Kakor je slednje lahko romanu v prid, če osebnost, okolje in doba zaživijo dimenzionirano, v pristnem odkrivanju preteklosti, pa bo zahtevnejša bralca motilo leposlovno prepletanje s faktografijo ali esejističnim podajanjem. Bogata zgodovinska, zlasti literarnozgodovinska osnova gradiva razkriva v romanopiscu tudi prešernoslovca, ki je i v znanstveni besedi i v leposlovnem delu z intuicijo sledil Prešernovim vzgibom, mislim, razpoloženskim in življenjskim prenikom, zlasti tam, kjer gradivo ni zadostovalo, kjer so možne različne interpretacije. Gotovo, da je Slodnjakovo »Neiztrohnjeno srce« zahtevnejše življenjepisno delo, ki kljub navzkrižju literarnih prvov in izraznih elementov ostaja »klasični« življenjepisni roman z vsemi odlikami in tudi s slabostmi. Kot umetniško delo življenjepisnega značaja pa bralcem ne bo le približalo Prešernov lik in njegovo dobo, ampak bo navajalo bralce, da bodo segli k neposrednemu izviru, po Poczijah, in jih hkrati globlje dojel.

Naslednje jutro sem dobil v roke prvo številko Slovenskega poročevalca, ki smo ga tiskali v tiskarni, in sicer kot korekturno nalogo, da sem pregledal odtise člankov te številke, ki je prinašala ravno odlok IOOF o Prešernovem dnevu in sliki ter članek pok. Borisa Kidriča o pomenu Prešerna za naš narod in borbo.

Danes je od tega dne 20 let, dolga, a tudi kratka doba, toda lep spomin na tisti prvi praznik velikega Prešerna... v partizanih!

Marjan Trafar-Učo

20 LET PREŠERNOVEGA DNE

Z letošnjim 20-letnim slavnjem osvoboditve sovpada tudi enak jubilej, ko smo prvič slavili, že v partizanih, Prešernov dan. Da vsaj delno rešim nozabe ta jubilej, sem se namenil, da pobjrskam po vseh partizanskih spominih in napisem nekaj o tem dogodku.

Bilo je v začetku februarja, ko sem se na poti v partizansko tiskarno-tehniko CK KPS TRIGLAV ustavil za nekaj dni v Črmočnicah, kjer je bil tistikrat tudi sedež celotnega vodstva vseh slovenskih tehnik-tiskarn. Tam sem našel na kaj pisano družbo slovenskih kulturnikov iz slov. narodnega gledališča, ki so takrat igrali Nušičevo »Sumljivo osebo«, pa slikarje in kiparje kot Gerlovičeve, Iveta Subica in druge. Ker je ravno takrat izdal IOOF nalogo, da se 8. februarja proslavi Prešernov dan kot praznik, se je

bilo treba seveda pripraviti tudi s »kulturne strani« naše propagande. Pa je kmalu po mojem prihodu prišel k meni neki tovariš od vodstva kulturnikov z željo, da bi pripravil govor o Prešernu, saj se kot prosvetar gotovo razumem tudi na to stvar. Seveda sem se branil in pokazal na druge kulturnike iz gledališča, pa se ni dalo nič pomagati: moral sem pripraviti referat!

To pa ni bilo lahko, saj mi je iz šole marsikaj že izpuhtelo, pa tudi Prešernovih poezij nisem našel nikjer v vseh Črmočnicah... Zato je bilo kar dosti dela in mozanja, da sem zbral nekaj podatkov in začel pisati... Toda prišlo je povelje od tovariša Petrača, ki je bil takrat komandant tehnik, in moral sem nahitro na novi »položaj« v tiskarno TRIGLAV, ki je tistikrat živela in

delala na Gotehiškem Snežniku, daleč nad Kolpo. Kljub zimi, snegu in mrazu ter oddaljenosti sem kar s kurirji šel na pot in se že tretji dan prijavil tovarišu Jokiju, komandantu TRIGLAVA. Ta mi je dejal: »Ravno prav prihajaš k nam, Učo, pripravil nam boš Prešernovo proslavo!«

No, ker sem k sreči imel govor že pripravljen, ni bilo težko tega še malce predelati. V kolektivni sem našel nekaj svojih predvojnih učencev iz Kočevske in ponovili smo Zdravico, Zeleznico čisto pa Uvod h Krstu, in še isti večer, bilo je ravno na Prešernov dan pred 20 leti, sem stopil pred kolektiv, pred vrsto borcev, ki jim je pred tem predal odklovanja za hrabrost tovariš Jokij; govoril sem o velikemu Prešernu, in zdi se mi, da nisem še nikdar tako poudarjal — z zavestjo in

ponosom — njegove besede iz Zdravice ter nato iz Krsta... Izzvenela je še Zdravica pa tista o Zelezni cesti, ki je bila na mitinških večerih na programu, še nekaj partizanskih, potem pa je Matija nategnil meh in že so se pari zavrteli, da so se tresla tla naše barake pod Snežnikom... Naslednje jutro sem dobil v roke prvo številko Slovenskega poročevalca, ki smo ga tiskali v tiskarni, in sicer kot korekturno nalogo, da sem pregledal odtise člankov te številke, ki je prinašala ravno odlok IOOF o Prešernovem dnevu in sliki ter članek pok. Borisa Kidriča o pomenu Prešerna za naš narod in borbo.

Danes je od tega dne 20 let, dolga, a tudi kratka doba, toda lep spomin na tisti prvi praznik velikega Prešerna... v partizanih!

Kurirček št. 4-5

(Pred oceno se to v oklepaju: Moje ocene Kurirčka s skromnim ciljem so vzpodbudile Mileno Batič h kritičnemu zapisu. Nekaj pepela sem si posul na glavo, odgovoril sem ji in mislil sem, da je reč pri kraju. Toda na zadnjem Kurirčkovem festivalu so nekateri diskutanti spet omenili moje zapiske kot nezrele, slabe, škodljive. Ker sta bila med njimi pisatelj Filipič in Suhadolčan — sem sklenil, da ne bom več pisal o Kurirčku, čeprav se ne morem znebiti vtisa, da je šlo pri njihih besedah med drugim tudi za osebo užaljenost. Ker pa je od zadnje številke preteklo že precej časa, a se ni nihče oglašil in o njej zapisal, sem preklcal svoj tihi sklep. Vendar je tako stanje nekoliko simptomatično in ima najbrž širši okvir, ki ni več v zvezi z mojim pisanjem. Na Kurirčkovem festivalu v Mariboru — (tudi o njem ni nihče poročal v PD — se je že drugič povsem jasno izkristalizirala nujna potreba po zvezni reviji, ki bi prinašala prispevke na temo mladinske književnosti. Vse se mi je zdelo, da še ni popolnoma jasen koncept te revije. Vendar ni problem le tu, še večji problem se mi zdi sodelovanje v tej reviji.

Odkrito dvomim, da bo imela dovolj kvalitetnih sodelavcev, vsaj iz Slovenije. Bojim se, da pričakujemo preveč že od same revije. Ali je bil pri obstoječih slovenskih revijah odklonjen kak kvaliteten prispevek na to temo? Dvomim. Zakaj niso avtorji, ne vem kateri, pisali več o tem v pedagoške publikacije ali v dnevno časopisje?

Naj se vrnem k svojemu pisanju. Morebiti je nezrelo, toda ali je vse, kar je v Kurirčku, zrelo za objavo? Namesto, da bi na tovariški ravni (ne morem zahtevati na enakopravni) pomagali odstraniti napake v mojih zapisih o Kurirčku, so jih nekateri zviska odklonili, ne da bi jih nadomestili z novimi boljšimi. Izenačili so tudi mogoče res nerodno obliko zapisov z vsebino in oboje obsodili za nezrelo. Naj bo karkoli, menim, da je nekaj — in tu mislim na svoje zapiske — boljše kot nič. Pa še to upam, da se nisem zmeraj motil, ko sem odklonil posamezne prispevke, pa čeprav z nerodno besedo »povprečno« al »podpovprečno«, kar pa vendar tudi nekaj pove).

Suhadolčanov »daljši tekst« Devet ognjev za deset fantov je približno na polovici. V zadnjih

dveh številkah smo prebrali Četrtil in Peti ogenj. Kot ostala nadaljevanja sta tudi pričujoči razdeljeni na dva dela: zgodbo, ki jo doživlja posamezni tabornik, in zgodbo, ki se pripetijo posameznemu taborniku, ki je na vrsti, da pripravi ogenj in izmisli »svojo« zgodbo, se ne razlikujejo bistveno in mislim, da se v njih avtor ponavlja. No, tista o četrtem ognju je prav duhovita — detektivni tabornik se plazi po lastnih sledih. Obe zgodbi, ki jo pripovedujeta Lado in Jože, sta iz partizanskih časov. Zanimiva je zgodba in slika o drobnj deklici z rožami. Menim, da sta pričujoča odlomka boljša od prejšnjih.

Svoji zgodbi nadaljujeta še Grabeljšek in Zorman. Oba primanjkuje trdna in enotna zgodba, tako da vse preveč razpada na epizode. Grabeljškovo pripovedovanje je prizadeto in lepo, medtem ko je Zorman več obetal v prvih nadaljevanjih.

Med krajšimi proznimi teksti gre omeniti toplo napisano zgodbo Ele Peroc' o Tatjani, oziroma Lojzku in njenih kokoškah. Prvi del je uspešnejši. O požrtvalnosti ljudi v Liki piše Sergej Epih. Njegova Družina z Vujinih glav je opis pretresljive pomoči sedmih preživelih vaščanov Vujinih glav partizanom.

Človek ne more ostati neprižadet niti ob tekstu Štruca belega kruha Oskarja Hudalesa. Ne-

kaj cankarjevskega veje iz te žalostne zgodbe iz predvojnih časov.

Partizanskih časov nas spominjata še Zora Matela (Spet pri babici) in Miša Završnik (Bratec za Janjo in Partizan brez titove). Nič več kot pristržno napisani spomini.

Poezija je skromna po številu. V dveh številkah lahko preberemo le pet pesmi: Vojan Arhar je napisal dve: Sraka in Tatman. Obe sta tekoči in humoristični. Toda vse bolj se mi dozdeva, da Arhar posnema samega sebe. Pa še to: ali ne kažeta na vojno kot smešno situacijo in sovražnike preplahe, saj se bojijo celo srake in strašila?

Pesem Jožeta Olaja Cigarska — ne govori o vojnih časih, marveč o cigan'h z medvedom, ki pleše za denar. Iz nje veje potepuško cigansko življenje. Uspeša je.

Milena Batič objavlja pesem Pet bratcev, v kateri nam opiše pot petih dečkov, ki nesejo hrano partizanom. Oblikovno je zanimiva in ima tekoč ritem.

Za najboljšo bi štel pretresljivo Jutro v baraki IV Manka Golarja. Res je, da je nekoliko mračna in se vsebinsko zelo razlikuje od ostalih, je pa občutena in odlično posreduje vzdušje v taborišču.

Spomini na partizansko šolo so

vsebinsko slabši kot v prejšnjih številkah. O partizanski šoli zvezo malo ali nič (Kraška burja). Tudi pisanje Marije Vogelnek ne zadovolji. Kot sem v prejšnjih zapiskih hvalil njene izvirne opise nekaterih držav, moram sedaj grajati njeno »pot« v Indijo. Beseda je sicer še zmeraj prijetna, nenavadna, izvirna, a ker ni za njo prave vsebine, postane kmalu manira. Vsi vemo, da je recimo v Indiji že veliko težav (kljub socializmu), ona pa piše o njej, kot da je raj in kot da je pot k sreči v socializmu popolnoma enostavna. To ne velja nikjer, posebej še v Indiji ne.

Marlenka Stupica bi ravnala pametneje, če bi poslala »svojo Piko nogavičko« v Cicibana, Pionirja, Pionirski list, Najdihojco, kot pa v Kurirčka.

O zanimivih prispevkih pionirjev ne bi govoril: ne morem pa biti zadovoljen s stranjo Tudi danes je spominski dan. Medtem ko je bil ta koledarček v prvih številkah smotrni in omejen na dogodke z NOB, ali na slovensko kulturo, pa je sedaj »deklica za vse« (peta št.). Preveč podatkov, izbranih po subjektivnem kriteriju, pa tudi preveč superlativov ne more koristiti.

Ilustrirali so: Jože Cluha, Milan Bizovičar, Marička Koren, Marjanca Jemec Božičeva (največ). Tone Partljič

Dopisujte v
Prosvetnega
delavca

Malči Uršič - sedemdesetletnica

Decembra lani je slavila 70-letnico življenja prosvetna delavka Malči Uršič, doma iz Starega sela pri Kobaridu. L. 1914 je maturirala na goriškem učiteljskišću, ob vstopu Italije v vojno proti stari Avstriji pa je odšla s sestro v Belo krajino. Nekaj časa je službovala v obmejnih Bojancih, nato pa je bila upraviteljica v Gribljah. Z zavzetostjo se je lotila ne samo dela v šoli, ampak tudi izven nje. (Ustanovila je tamburaški zbor, režirala igre, vodila gospodinjske tečaje.) Belokranjčani je niso le spoštovali, temveč tudi vzljubili. Po letih službovanja v Beli krajini je bila nekaj časa v Gaberki pri Litiji, pred drugo svetovno vojno pa v Grižah pri Celju.

službovat v svojo goriško pokrajino v svoj rojstni kraj. Ob njeni 70-letnici ji žele njeni stanovski tovariši, da bi dočakala še marsikaj jubilej!
S. S.

Prireditelje Prešernovih proslav obveščamo, da imamo na zalogi

● barvno reprodukcijo Goldensteinovega Prešerna
Cena 400 din

PREŠERNOVA DRUŽBA

Ljubljana, Gradišče 12,
p. p. 41-1, telefon 21-048

PROSVETNI DELAVEC

Lst izdaja republiški odbor št. di-kata delavcev družbenih dejavnosti Slovenije - Izhaja štirnajstnevno med šolskim letom - Urejuje uredniški odbor - Odgovoraj urednik Drago Ham - Naslov uredništva: Ljubljana, Kopitarjeva 2, telefon 33-722 int. 363 - Naslov uprave: Ljubljana, Nazorjeva 1, telefon 22-284 - Poštni predal 355-VII - Letna naročnina 600 din. Za šole in ustanove 1200 din - Št. tek računa 600-14/608-16 - Tiska CZP »Ljudska pravica«

DELOVNA SKUPNOST DIJAKSKEGA DOMA V ČRNOMLJU

razpisuje delovno mesto - VZGOJITELJA

Pogoji: učitelj (p. u., prof.) z večletno prakso.

S pismeno prijavo naj pošljejo prosilci življenjepis in potrebne priloge. - Na razpolago je garsonjera. Osebnih dohodki po dogovoru.

Po uredbi o potrjevanju šolskih učbenikov in priročnikov (Ur. l. LRS, št. 18-85/58) in na predlog komisije za učbenike in priročnike pri republiškem sekretariatu za šolstvo SRS

REPUBLIŠKI SEKRETARIAT ZA ŠOLSTVO SRS

razpisuje naslednje učbenike in priročnike

a) ZA OSNOVNE ŠOLE:

1. Pesmarica za 1.-3. razred osnovne šole, PRIROČNIK ZA UČITELJE;

2. Pesmarica za 4.-8. razred osnovne šole,

UČBENIK ZA UČENCE;

b) ZA GIMNAZIJE:

1. Osnove glasbene umetnosti,

UČBENIK ZA I. IN II. RAZRED GIMNAZIJE.

Razpisani učbeniki morajo zajeti učno snov, ki je predpisana v učnem načrtu za osnovne šole, oziroma za reformirano gimnazijo. Ustrezna pojasnila glede obravnavanja učne snovi lahko dobe pisci, ki se bodo prijavili na razpis pri Zavodu za napredek šolstva SRS, Ljubljana, Poljanska 28. Pisci, ki se hočejo udeležiti natečaja, naj se prijavijo pismeno najkasneje do 10. februarja t. l. komisija za učbenike in priročnike pri republiškem sekretariatu za šolstvo SRS. Rokopisa za oba razpisana učbenika pod a2 in b1 je treba predložiti v treh izvodih komisiji za učbenike pri republiškem sekretariatu za šolstvo SRS do 31. decembra 1965, rokopis za priročnik pod a1 pa do 1. septembra 1965.

Republiški sekretariat za šolstvo SRS razpisuje za vsak posamezni učbenik nagrado v višini 150.000 do 300.000 din. Razen ene izmed nagrad prejme pisec učbenika, ki bo potrjen za natis, avtorski honorar.

Republiški sekretariat za šolstvo SRS bo na predlog komisije za učbenike in priročnike pri republiškem sekretariatu za šolstvo SRS odločil, kateri izmed rokopisov se nagrade s katero izmed razpisanih nagrad in katere bo odobril za natis. Nagrado za razpisani učbenik podeli republiški sekretariat za šolstvo SRS na predlog komisije lahko tudi za učbenik, ki sicer ne bo odobren za natis.

Ljubljana, dne 9. januarja 1965.

Republiški sekretariat za šolstvo SRS

PROSVETNI DELAVCI, SINDIKALNE PODRUŽNICE IN ŠOLSKI KOLEKTIVI! KMALU BO IZŠLA BROŠURA

Izkušnje pri pridobivanju in delitvi dohodka v vzgojno-izobraževalnih ustanovah

(Gradivo s posvetovanja centralnega odbora sindikata delavcev družbenih dejavnosti Jugoslavije)

VSEBINA:

- Metodologija programiranja in izračunavanje vrednosti programa v šolah; s priložo pogodbe med skladom in šolo. Na podlagi tega dokumenta so uvedli eksperimentalno financiranje dejavnosti v osmih šolah v Sloveniji.
- Delitev sredstev družbenega sklada za šolstvo in njen vpliv na dohodek prosvetnih delavcev v Subotici.
- Ugotavljanje minimalne cene izobraževanja v osnovnih šolah občine Savski venac v Beogradu; priloge: a) Odločba o ugotavljanju načel in normativov za določevanje sredstev za osnovno dejavnost šol in drugih vzgojno-izobraževalnih ustanov; b) Navodilo za delitev sredstev za osnovno dejavnost v osnovnih šolah glede na rezultate, dosežene v enem šolskem letu.
- Izkušnje v delitvi sredstev sklada za šole. Primer osnovne šole »Prežihov Voranc« - Ravne na Koroškem.
- Pedagoške osnove delitve sredstev za osebne dohodke v šolah.

IZKUŠNJE PRI DELITVI SREDSTEV ZA OSEB. DOHODKE (Priloge)

- Ekonomska šola »29. november« v Mostarju.
- Gimnazija »Stojan Cerović« v Nikšiću.
- Osnovna šola »Todor Andjeloski« v Bitoli.
- Uvodni referat Milice Bošković, sekretarja centralnega odbora.
- Razprava udeležencev.
- Zaključna beseda Ilije Topaloskega, predsednika centralnega odbora.

Brošura bo izšla sredi februarja na približno 250 straneh in bo tiskana v latinici. Cena: 600 din.

Ker bo v prodaji samo za naročnike in je naklada omejena, jo bomo dostavljali po vrstnem redu prispelih vplačil.

Naročnino pošljite takoj na naslov:

»DRUŠTVENA DELATNOST« - Trg Marksa i Engelsa br. 5 - tekoči račun št. 101-112-608/253, Beograd, z oznako »ZA BROŠURO«.

O p o m b a: Republiški odbor sindikata delavcev družbenih dejavnosti SRS priporoča, da posamezniki in šolske ustanove naroče publikacijo direktno pri »Društveni delatnosti«.

DRŽAVNA ZALOŽBA SLOVENIJE

opozarja na naslednje pedagoške publikacije

- Josip Demarin, Pouk zgodovine v osnovni šoli
- Dr. Vlado Schmidt, Zgodovina šolstva in pedagogike na Slovenskem, II. del
- Velimir Batič, Skupnosti učencev
- Izbrana poglavja iz pedagogike
- Faletov-Oberlinter, Skupinska učna oblika v naši praksi
- Rostohar, Osnove obče psihologije
- Zdravko Omerza, Naglušni otrok

Knjige dobite v vseh knjigarnah ali pa jih naročite naravnost pri Državni založbi Slovenije, Ljubljana, Mestni trg 26.

PREŠERNOVA DRUŽBA nudi dobro in poceni knjigo

Za svoje člane bo v letu 1965 izdala:

- PREŠERNOV KOLEDAR 1966
- Mira Mihelič: »ZMERAJ, NIKOLI«, povest
- Ernest Hemingway: »IMETI ALI NE«, roman
- Sergej Sartakov: »PO BRZICAH ČUNE«, potopis
- PRAVLJICE, izbor iz svetovne mladinske literature
- Emilijan Cevc: »SLOVENSKA UMETNOST«, bogato ilustrirano poljudnoznanstveno delo
- eno STENSKO SLIKO po izbiri: Lovro Janša: »Gorska pokrajina«, Ferdo Vesel: »Prijateljci« ali Rihard Jakopič: »Sava«

Letna članarina 1200 din

9 ROMANOV v zbirki »Ljudska knjiga 3000 din

12 številčk revije »OBZORNIK 65« 1200 din

KNJIGE PREŠERNOVE DRUŽBE V VSAKO SLOVENSKO DRUŽINO!

Pojasnila in naročila pri vseh poverjenikih in upravi Prešernove družbe v Ljubljani, poštni predal 41/1

ZA DOM, SLUŽBO, IZLET ALI DOPUST

PRODAJNI SERVIS

Mladna hiša

LJUBLJANA - MARIBOR

Veletekstil

Trgovsko podjetje s tekstilom na debelo in drobno

LJUBLJANA, MASARYKOVA 17

- VABI POTROŠNIKE, DA OBIŠČEJO NJENE POSLOVALNICE V LJUBLJANI

Za potrebe industrije in široke mreže vodimo obširen asortiment kemikalij, premaznih in pomožnih sredstev, plastičnih folij in oblog, slojstih (ultrapas) plošč, lesonit, lesomal in lesonin plošč, tesnil, stekla in gume, razstreliva in tehničnih plinov ter raznih čistilnih sredstev za potrebe v gospodarstvu. Obiščite nas v naših skladiščih in javnih skladiščih in na Maistrovi 10 ter v naših trgovinah na Titovi, v Kranju in na Jesenicah.

Priporoča se

»CHEMO«

TRGOVSKO PODJETJE NA VELIKO IN MALO LJUBLJANA, MAISTROVA 10

KNJIŽNE ZBIRKE

Cankarjeve založbe

tudi na vašo knjižno polico

Cankarjeva založba je v svojih knjižnih zbirkah »SVETOVNI ROMAN«, »SODOBNI ROMAN«, »BIOS« in »MOZAIK« za leto 1965 spet pripravila vrsto odličnih del iz svetovne književnosti in vabi slehernega ljubitelja lepe knjige, da postane naročnik njenih knjižnih zbirk, ki so si utrdile ugled z lepim, skrbnim izborom in nadvse okusno opremo. V vsaki zbirki bodo izšle po štiri knjige, v »Mozaiku« pa celo šest. Vsak naročnik katerekoli naše zbirke (Svetovni roman, Sodobni roman, Bios, Mozaik) bo brezplačno prejel fotografiran ponatis prve slovenske samostojne pesniške zbirke iz leta 1806:

Valentin Vodnik: PESME ZA POKUŠINO

To pesniško zbirko bodo dobili samo naročniki in je v prosti prodaji ne bo. Dragocena bo torej tudi zato. Prosimo, oglejte si program naših knjižnih zbirk. Zahtevajte prospekt v najbližji knjigarni ali pišite ponj CANKARJEVI ZALOŽBI v Ljubljani!

V zbirki SVETOVNI ROMAN bodo izšli romani:

Emile Zola: Greh abbéja Moureta
Herman Melville: Beli kit (Moby Dick)
Gottfried Keller: Zeleni Henrik (v dveh knjigah)

V zbirki SODOBNI ROMAN bodo izšli tile romani:

Liam O'Flaherty: Lakota
Malcolm Lowry: Pod ognjenikom
James Baldwin: Pojdi in povej na gori
Dimitr Dimov: Tobak

Zbirka BIOS bo prinesla dela:

Herbert Lewandowski: Ljubezen tod in drugod
Oskar von Wertheimer: Kleopatra
Christopher Hibbert: Zgodovina zločinstva in kazni

Armand Lanoux: Dober dan, gospod Zola

Zbirka MOZAIK ima na programu tele romane:

Archibald Cronin: Usoda dr. Shannona
Stefan Heym: Afera Glasenapp
Felicien de Mallefille: Spomini don Juana
Stephen Coulter: Neukrotljiva sla
Mary Renault: Bik iz morja
Taylor Caldwell: Ptice roparice

Letna naročnina na zbirke:
Svetovni roman: polpl. 8700, pl. 9700, polus. 12.600 din.
Sodobni roman: polpl. 8500, pl. 9500, polus. 12.400 din.
Bios: polpl. 8500, pl. 9500, polus. 12.400 din.
Mozaik (6 knjig): polpl. 11.000, pl. 12.400 din.
Zbirke lahko plačajo naročniki v desetih mesečnih obrokih. V prodaji bodo knjige znatno dražje. Če ste se odločili za naročilo katere izmed naših zbirk, prosimo, da čitljivo izpolnite spodnjo naročilnico in jo pošljete v kuverti na naš naslov: CANKARJEVA ZALOŽBA, Ljubljana, Kopitarjeva 2.

NAROČILNICA

Nepreklicno naročam zbirko
»Svetovni roman«, vez. v za ceno din

»Sodobni roman«, vez. v za ceno din

»Bios« vez. v za ceno din

»Mozaik«, vez. v za ceno din
Zbirko, ki jo naročate, podčrtajte in navedite ustrezno vezavo. Zbirko bom poravnal v enem znesku - v mesečnih obrokih po din. Naročnino bom začel plačevati po prejemu položnic. Obvezujem se, da bo naročnina do konca leta 1965 poravnana.

Ime in priimek

poklic zaposlen(a)

stanujoč(a)

pošta Knjige pošiljajte na dom - v službo.

Dne 1964

(Podpis, za pravne osebe tudi pečat)

Založba mladinska knjiga

Kvalitetne, zanimive in poceni knjige vam prinaša naša nova žepna zbirka

Zenit

Vsako leto bo izšlo 12 knjig, ki bodo s svojo izredno nizko ceno omogočile bralcu, da se seznanj z aktualno tujo in domačo literaturo.

Nekaj naslovov iz programa za leto 1965:

- E. M. REMARQUE: Noč v Lisboni
- T. WILLIAMS: Rimska pomlad gospe Stone
- M. KRANJEC: Povest o dobrih ljudeh
- J. STEINBECK: Ulica ribjih konzerv
- A. FRANCE: Kuhinja pri kraljici Gosji nožici
- R. LEHMANN: Vabilo na ples

Pravkar je izšla prva knjiga zbirke svetovni bestseller

E. M. REMARQUE

Noč v Lisboni

Na zbirko se lahko še vedno naročite. Za naročnike 12 knjig samo 4800 dinarjev.

MLADINSKA KNJIGA